

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2019

Anežka Brhlíková

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

Identifikace vývoje na trhu bydlení a objemu pracovních

míst v Rychnově nad Kněžnou

Bakalářská práce

Autor: Anežka Brhlíková

Studijní program: B6703

Obor: Sociologie obecná a empirická

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: PhDr. Michal Tošner, Ph.D.

Hradec Králové 2019

Zadání bakalářské práce

Autor: Anežka Brhlíková

Studium: F16BP0033

Studijní program: B6703 Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Název bakalářské práce: **Identifikace vývoje na trhu bydlení a objemu pracovních míst v Rychnově nad Kněžnou**

Název bakalářské práce AJ: Identification of developments in the housing market, and the number of jobs in Rychnov nad Kněžnou

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tématem bakalářské práce je empirický výzkum v oblasti socio-ekonomie bydlení, který se zaměřuje na vztah mezi trhem práce a trhem s bydlením, resp. bytovou politikou, bytovou výstavbou a migrací do/z obce ve vztahu k nárůstu nabídky pracovních míst dominantního zaměstnavatele regionu - Škoda Auto a.s., závod Kvasiny. Skrze analýzu dostupných dat bude objektivizován vývoj trhu bydlení (bytová výstavba, vývoj cen nemovitostí a nájmu). Výzkumnou otázkou bude, zda a jak se nárůst poptávky po pracovní síle promítá do situace na trhu s bydlením (dostupnost bydlení, stavební vývoj, vývoj územního plánu, poměr nabídky a poptávky, standardní a nestandardní způsoby bydlení). Objektivistické hledisko bude doplněno hodnocením sociálních změn z hlediska rezidentních obyvatel Rychnova. Cílovou skupinou budou mladí lidé ve věku 20- 35 let. Bude se jednat o empirické šetření, k jehož vypracování bude použita kvalitativní metoda s využitím polostrukturovaných rozhovorů.

[1] Ferenčuhová, S. 2015. Sociologie města 20. a 21. století. Praha: Sociologické nakladatelství. [2] Heřmanová, E., J. Patočka. 2006. Regionální sociologie, sociologie prostoru a prostředí. Praha: Oeconomica. [3] Hubáček, O., L. Opletalová, M. Matějů. 2009. Sociokulturní adaptace malých měst. Praha: Univerzita Karlova. [4] Lux, M., P. Sunega, M. Mikeszová, J. Večerník, F. Matyáš. 2006. Analýza opatření bytové politiky směřujících k podpoře flexibility práce v ČR. 1. díl - teoretický úvod. Praha: Sociologický ústav AV ČR. [5] Musil, J. 1971. Sociologie bydlení. Praha: Svoboda. [6] MUSIL, Jiří. 1967. Sociologie soudobého města. Svoboda.

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Michal Tošner, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 5.12.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením PhDr. Michala Tošnera, Ph.D., samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Anotace

BRHLÍKOVÁ, Anežka, Identifikace vývoje na trhu bydlení a objemu pracovních míst v Rychnově nad Kněžnou.

Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2019, 65 s. Bakalářská práce.

Tématem bakalářské práce je empirický výzkum v oblasti socio-ekonomie bydlení, který se zaměřuje na vztah mezi trhem práce a trhem s bydlením, resp. bytovou politikou, bytovou výstavbou a migrací do/z obce ve vztahu k nárůstu nabídky pracovních míst dominantního zaměstnavatele regionu – Škoda Auto a.s., závod Kvasiny. Skrze analýzu dostupných dat bude objektivizován vývoj trhu bydlení (bytová výstavba, vývoj cen nemovitostí a nájmu). Výzkumnou otázkou bude, zda a jak se nárůst poptávky po pracovní síle promítá do situace na trhu s bydlením (dostupnost bydlení, stavební vývoj, vývoj územního plánu, poměr nabídky a poptávky, standardní a nestandardní způsoby bydlení). Objektivistické hledisko bude doplněno hodnocením sociálních změn z hlediska rezidentních obyvatel Rychnova. Cílovou skupinou jsou 3 věkové kategorie. Jedná se o empirické šetření, k jehož vypracování byla použita kvalitativní metoda s využitím polostrukturovaných rozhovorů.

Klíčová slova: domov, bydlení, rozvoj města

Annotation

BRHLÍKOVÁ, Anežka, Identification of developments in the housing market and the number of jobs in Rychnov nad Kněžnou.

Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Kralove, 2019, 65 pp. Bachelor Degree Thesis.

The topic of the bachelor thesis is empirical research in the area of socio-economics of housing, which focuses on the relationship between the labor market and the housing market, respectively housing policy, housing construction and migration to / from the municipality in relation to the increase in job vacancies of the dominant employer of the region - Škoda Auto a.s., Kvasiny plant. Through the analysis of available data, the evolution of the housing market will be objectivized (housing construction, property prices and rental). The research question will be whether and how the increase in labor demand is reflected in the housing market situation (availability of housing, building development, development plan, supply / demand ratio, standard and non-standard housing). The objective aspect will be supplemented by an assessment of social changes in terms of residents of Rychnov. The target group are three age categories. It is an empirical survey, the elaboration of which was a qualitative method using semi-structured interviews.

Keywords: home, housing, city development

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu bakalářské práce, PhDr. Michalu Tošnerovi, Ph.D., za veškerou pomoc, připomínky i cenné rady v průběhu psaní této práce. Rovněž děkuji rodině za trpělivost a všem respondentům za jejich čas a ochotu.

OBSAH

ÚVOD	10
TEORETICKÁ ČÁST: Socio-ekonomie bydlení	13
1.1. Vymezení území	13
1.1.1. Demografický vývoj	13
1.2. Práce	16
1.2.1. Trh práce	16
1.2.2. Trh práce po roce 1989	17
1.3. Mobilita za prací	17
1. 4. Bydlení	21
1.4.1. Trh bydlení	21
1.4.2. Urbanizace.....	22
1.4.3. Bytová situace po roce 1989	24
1.5. Výzkumy sociologie bydlení v ČR a jejich teoretické ukotvení	25
1.6. Provedené výzkumy	26
VÝZKUMNÁ ČÁST: Empirický výzkum vlivu trhu práce a trhu bydlení v oblasti Rychnova nad Kněžnou	28
2.1. Cíl a výzkumné otázky	28
2.2. Metodologie	29
2.3. Populace a výzkumný vzorek	30
2.4. Zpracování dat	30
2.5. Kódování	31
2.6. Představení respondentů – jejich kategorie a průběh výzkumu.....	32
2.7. Kastrování podle znaků	36
2.7. Popis průběhu sběru dat.....	42
VÝSLEDKY	43
3.1. Výsledky a analýza rozhovorů.....	43
3.1.1. Jak se nárůst poptávky po pracovní síle promítá do situace na trhu s bydlením? ...	43
3.1.2. Jaká je cena nájemního bydlení či udržitelnost nebo dostupnost bydlení?	44
3.1.3. Nakolik je standardní bydlení prostoupeno k využívání bytů jako ubytoven?	45
3.1.4. Jak rezidenti Rychnova nad Kněžnou vnímají a interpretují vliv pracovního trhu na vlastní situaci v oblasti bydlení?	45

3.1.5. Jaké vyhlídky mají rezidenti do budoucna ohledně vývoje trhu práce a trhu s bydlením?.....	46
3.2. Shrnutí získaných informací.....	46
ZÁVĚR	48
SEZNAM PRAMENŮ A ODBORNÉ LITERATURY	50
SEZNAM PŘÍLOH	52
Příloha 1: Příklad rozhovoru	52
Příloha 2: Scénář rozhovoru	63
Příloha 3: Kódovnick	65

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je socio-ekonomie bydlení. Převážně pak otázka vztahu mezi trhem práce a trhem s bydlením na zkoumaném případu Rychnova nad Kněžnou. Hlavní výzkumnou otázkou je, zda a jak působí dynamický nárůst objemu zaměstnanců na trhu práce v blízkosti obcí na trh s bydlením.

V tomto městě má značný vliv dominantní zaměstnavatel Škoda Auto a.s., Kvasiny a díky němu patří Rychnov nad Kněžnou mezi města s nejnižší mírou nezaměstnanosti v České republice. Je zde velká nabídka volných pracovních možností, které již obyvatelé města nedokáží naplnit. Proto je také tento zaměstnavatel nucen si zaměstnance najít i v jiných městech. Tím, že je zde možnost dojíždění a migrace z prací, hledají budoucí zaměstnanci byty či domy k bydlení, aby se vyvarovali dennímu dojíždění. Město tak začíná sužovat nedostatek míst k bydlení. Začíná tedy silně dominovat trh práce a zanedbává se trh s bydlením. Proto se nabízí ke zkoumání konkrétních povah trhu práce a trhu bydlení. Bakalářská práce se také zaměřuje na dílčí jevy, jakožto volbou povolání, mírou stěhování se za prací a také jaký mají aktéři vztah k volbě povoláním.

V bakalářské práci bude využito dvou dostupných hledisek - a) ve směru objektivizace - sekundární využití dostupných dat - vývoj pracovních míst, uchazečů - časová řada; počty bytů, stavební vývoj v poměru ke kvantitativním údajům o vývoje populace v území.

b) subjektivní hodnocení reálných, či potenciálních existenčních dopadů, aktéřská percepce změny s ohledem na hlediska aktérů typově účelově vybraným a tříděným podle stanovených znaků.

c) porovnání obou hledisek - působení, reálná disparita nebo symbolická reakce aktérů na trhu s bydlením na dynamiku na trhu práce?

Aktéřské hledisko je získáno prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů na vzorku 10 aktérů, kteří řeší samostatné bydlení či bytovou nouzi. A také s jedním odborníkem, který se touto problematikou také zabývá.

Téma bakalářské práce „Identifikace vývoje na trhu bydlení a objemu pracovních míst v Rychnově nad Kněžnou“ bylo zvoleno i s ohledem na jeho aktuálnost, jelikož se jedná o výraznou sociální změnu. Dostupnost a znalost prostředí bylo výhodou pro tento typ výzkumu.

Cílem práce je empiricky zkoumat vztah mezi trhem práce a trhem s bydlením, kde je prudká dynamika trhu práce, což vede k primárnímu důvodu zkoumání tohoto problému.

Podle výše zmíněného cíle, byly pro výzkum v bakalářské práci položeny tyto výzkumné otázky:

Jak ovlivňuje nárůst pracovních míst v posledních čtyřech letech a další poptávky po pracovní síle, které jsou vyvolány ústředním průmyslovým aktérem na trh s bydlením a to

1) na proměnu ceny nájemního bydlení či udržitelnost nebo dostupnost bydlení, zda bytová výstavba kopíruje růst zájmu či je disproporční a lze očekávat růst cen, nebo se na lokální úrovni objeví nějaké specifické praktiky adaptace (soukromá výstavba rodinných domů, stěhování obce do obcí s nižší hladinou nákladů na bydlení; vytlačování dosavadních ekonomicky níže postavených rezidenčních obyvatel obce);

2) nakolik je standardní bydlení prostoupeno k využívání bytů jako ubytoven, zda se mění tento poměr a zda se výstavba v obci vyvíjí disproporčně ve prospěch ubytoven oproti bytovým domům;

3) jak rezidenti Rychnova nad Kněžnou vnímají a interpretují vliv pracovního trhu na vlastní situaci v oblasti bydlení (zda zdražují nájmy již bydlících, zda osoby, které jsou v momentu osamostatnění, narážejí na problém dostupnosti, jaké vyhlídky mají do budoucna ohledně vývoje, jak na ně působí stavební vývoj veřejné politiky a jaké možnosti vidí jako řešení jejich situace).

Bakalářská práce je rozdělena na čtyři kapitoly. První kapitola představuje demografické údaje a údaje o trhu práce a aktuální stav z dostupných dat. Nejprve pojednává o bydlení, práci v lokalitě a migraci za ní. Dále se také zaměřuje na provedené výzkumy na danou problematiku a dominantního zaměstnavatele v kraji.

Ve druhé kapitole jsou popsány teorie a metody výzkumu. Zahrnuje cíl empirického šetření, výzkumné otázky a představuje důvody výběru vzorku a jednotlivé respondenty.

Ve třetí kapitole se seznamujeme se samotnými výsledky empirického šetření. Nejprve je zde popsán průběh samotného sběru dat. Následují odpovědi na výzkumné otázky a jejich jednotlivé dílčí shrnutí.

V poslední kapitole bakalářské práce se rekapitulují hlavní zjištěné informace, hodnotí se a předkládají návrhy pro další šetření.

TEORETICKÁ ČÁST: Socio-ekonomie bydlení

1.1. Vymezení území

Rychnov nad Kněžnou je jedenáctitisícové město, které se nachází v blízkosti dominantního zaměstnavatele Škoda Auto a.s, Kvasiny. Tím, že se město nachází v takovéto blízkosti automobilového průmyslu, vyznačuje se tak díky tomu nejnižší mírou nezaměstnanosti v České republice. V červenci minulého roku mělo Rychnovsko podíl lidí bez práce pouhých 1,1 %.

Dle Českého statistického úřadu je Rychnov nad Kněžnou okresní město o rozloze 982 km², které se nachází na územní Královéhradeckého kraje. Tvoří 20,6 % kraje a pyšní se tak druhým největším okresem. Sousedí s okresem Hradec Králové, s okresem Náchod, s okresy Pardubického kraje a také tvoří státní hranice s Polskem. Co do počtu obyvatel je rychnovský okres nejmenší v kraji, k 31. 12. 2013 jich zde žilo 78 933, tj. 14,3% z celkového počtu obyvatel kraje. Za posledních šest let je to nejvyšší počet obyvatel v okrese. Počet obyvatel v tomto regionu má dlouhodobě mírně rostoucí tendenci, a to i přes to, že celkový přírůstek v roce 2008 byl 0,3/1 000 obyvatel. I když má nejmenší hustotou zalidnění, na 1 km² připadá 80 obyvatel. [ČSÚ 2019]

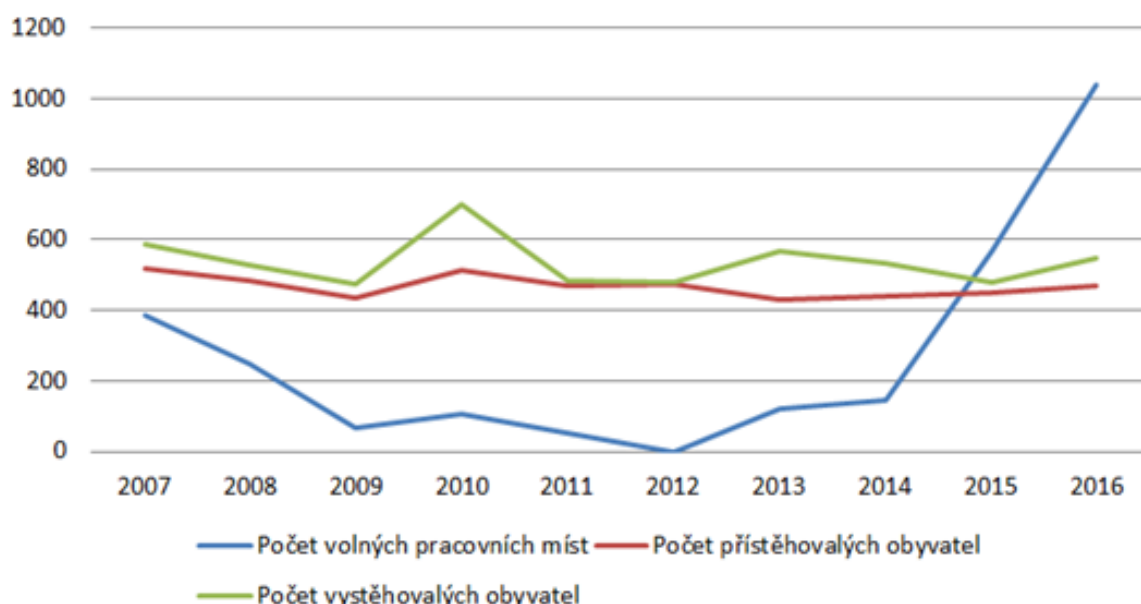
1.1.1. Demografický vývoj

Demografický vývoj je důležitý nejenom pro Rychnov nad Kněžnou. Ve struktuře obcí v Královéhradeckém kraji převládají obce s počtem obyvatel 200 – 499 (33,8%), čtvrtinu všech obcí tvoří obce s 500 – 999 obyvateli a 21,3 % malé obce do 199 obyvatel. Z celkového počtu 80 samostatných obcí jich má devět statut města a dvě statut městyse. Ve čtyřech městech nad 5000 obyvatel žilo 38,6 % trvale bydlícího obyvatelstva okresu. V sídelní struktuře zaujímá první místo okresní město Rychnov nad Kněžnou s 11 215 obyvateli. K 31. 12. 2013 bylo v okrese Rychnov nad Kněžnou registrováno 2 534 uchazečů o zaměstnání, z toho 1 357 žen, 154 absolventů a mladistvých a 334 občanů se změněnou pracovní schopností. Dosažitelných uchazečů o zaměstnání bylo 2 400, tj. 94,7% z celkového počtu. Volných pracovních míst bylo 305, na 1 pracovní místo připadlo 8,3 uchazečů. [ČSÚ 2019]

Dle Českého statistického úřadu je celkový počet obyvatel daného území dán dvěma faktory, a to *přirozeným přírůstkem a migračním přírůstkem*.

Přirozený přírůstek je určen rozdílem počtu narozených dětí na straně jedné a počtem zemřelých osob na straně druhé; narodí-li se více dětí než zemře osob, pak se početní stav populace přirozenou měrou zvyšuje, v opačném případě se mluví o přirozeném úbytku. Obdobně potom *migrační přírůstek* znamená, že se do sledovaného území přistěhuje (ať se jedná o vnitřní nebo zahraniční migraci) více lidí, než se z něho vystěhuje. Úbytek počtu obyvatel v důsledku vystěhovalectví (emigrace) značí nižší stabilitu obyvatelstva v území. Rozdíl počtu přistěhovalých a vystěhovalých osob se také nazývá migrační saldo. Pakliže se hodnoty přirozeného a migračního přírůstku (úbytku) sečtou, výsledné číslo udává celkový přírůstek, popř. úbytek počtu obyvatel v území. [ČSÚ 2019]

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel, SO ORP Rychnov nad Kněžnou, 2007-2016

* pro rok 2012 není uvedený počet volných pracovních míst

Zdroj: vlastní zpracování podle Demografické ročenky SO ORP 2007 až 2016

Z grafu lze vyčíst, že nabídky pracovních míst (převážně typu - nízká kvalifikace a vysoké mzdové ohodnocení) se neprojevují k počtu přistěhovalých do lokality. To znamená, že poptávka po pracovní síle je dominantně uspokojena migrující pracovní silou, která v lokalitě přebývá formou ubytování:

- a) na ubytovnách;
- b) využíváním standardních bytových jednotek formou spolubydlení/alternativu ubytovny.

To by znamenalo, že tlak na ceny bytů by neměl být výrazný, ceny standardních bytů by neměly růst, respektive mohly by nepřímo, pokud by nějaký subjekt byty nakupoval k tomu, aby je pronajímal migrujícím dělníkům. Vliv na nájemní bydlení není vyloučen, slouží-li nějaká část stávajícího bytového fondu k přebývání migrující pracovní síly.

Hypoteticky vzato, vliv pracovního trhu na trhu s bydlením, tedy mimo (relativní) vliv na ceny nemovitostí a ceny nájemního bydlení, má podobu nárůstu kapacit typu ubytoven při (relativní) stagnaci výstavby standardního bydlení.

Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel a demografických událostí, SO ORP Rychnov n. Kn., 2013-2016

	2013	2014	2015	2016	Rozdíl 2016-2013	Index 2016/2013 v %
OBVATELSTVO						
Počet obyvatel (k 31. 12.)	33 849	33 819	33 783	33 798	-51,00	99,85
Živě narození	342	373	350	384	42,00	112,28
Zemřelí celkem	306	309	357	288	-18,00	94,12
Přirozený přírůstek obyvatel	36	64	-7	96	60,00	266,67
Přistěhovalí	430	440	450	468	38,00	108,84
Vystěhovalí	569	534	479	549	-20,00	96,49
Přírůstek obyvatel stěhováním (přistěhovalí - vystěhovalí)	-139	-94	-29	-81	58,00	58,27
Celkový přírůstek (úbytek) obyvatel	-103	-30	-36	15	118,00	-14,56
Sňatky	158	157	183	140	-18,00	88,61
Rozvody	98	76	90	82,0	-16,00	83,67
Potraty	132	113	104	108,0	-24,00	81,82
Průměrný věk mužů (roky)	39,7	40,0	40,2	40,5	0,77	101,94
Průměrný věk žen (roky)	42,5	42,8	42,9	43	0,66	101,54
Podíl obyvatel ve věku 65 a více let (%)	16,7	17,3	17,9	19	1,82	110,86
Index stáří (počet osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0–14 let)	110,2	112,6	115,0	118	8,04	107,29

Zdroj: Český statistický úřad

V tabulce demografických údajů je zaznamenán stav obyvatel v rozmezí roků 2013 – 2016. Za dobu čtyř let lze říci, že stav obyvatel mírně klesá. Mezi roky 2013 a 2016 je rozdíl -51 obyvatel. Co se pohybu obyvatel týče, počet živě narozených dětí se postupně navyšuje. Největší podíl na pohybu obyvatel mají přistěhovalí jedinci, od roku 2013 po rok 2016 je to 108,84 procentního bodu. Kdežto vystěhovalí obyvatelé tvoří 96,49 procentního bodu. Index stáří, který měří podíl dětské složky populace na obyvatelstvu ve věku 65 let a více se neustále zvyšuje. V roce 2013 připadlo na 100 dětí ve věku 0–14 let téměř 110 seniorů, v kraji to bylo 120 seniorů - změna

poměru, kdy je více seniorů než dětí do 15 let. Zvyšuje se také průměrný věk obyvatel v okrese na to na 42,3 let. Průměrný věk mužů je 40,5 let, u žen je to 43 let.

Sňatečnost v časové řadě klesla, v roce 2016 byl uzavřen nejnižší počet sňatků za poslední dobu a v roce 2014 bylo rozvedeno nejméně manželství. Podíl žen a mužů je zde nevyrovnaný - převažují ženy. Největší dominantní věkovou skupinou jsou obyvatelé ve věku 15 – 64 let, tudíž lidé v produktivním věku. Jak lze v tabulce vidět, průměrný věk obyvatel se lehce navyšuje, což je ale globálním problémem, netýká se pouze Rychnova nad Kněžnou. V kladných číslech se v tomto roce pohyboval přirozený přírůstek, ale migrační saldo bylo záporné. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo tvoří 50,36 % obyvatel. Více než polovina obyvatelstva pravidelně chodí do zaměstnání, které je pro ně důležité z mnoha hledisek.

1.2. Práce

Práce je celoživotní lidská činnost, která je důležitá pro existenci jedince. Práce je středem pozornosti jak jedince, tak i společnosti, protože vede k uspokojování jedné z nejdůležitějších lidských potřeb. Člověk pracuje převážně ze dvou důvodů. Zaprvé, aby uživil sebe a popřípadě i svou rodinu a zadruhé, aby se socializoval, dále vzdělával či seberealizoval. [Halásková, 2001:5]

Slovo práce v ekonomii znamená, že člověk vytváří cílevědomou činnost, která ho uspokojuje v rámci potřeb k vytváření statků a služeb. V klasické ekonomii je vedle půdy a kapitálu jedním z produkčních faktorů a zastupuje zde lidský činitel. [Petrušek a kol., 1998:284]

1.2.1. Trh práce

S prací úzce souvisí také trh práce, který je relativně odlišný od ostatních trhů a to hlavně tím, že se na něm nabízí i poptává práce, kterou předává člověk. O trhu práce je všeobecně známo, že jde o trh lidí, kteří jednájí vědomě. V podstatě nejde jen o řízenou činnost, ale i o vlastní jednání a podílení se na řízení v pracovním procesu.

Pro trh práce je stále více charakteristické, že pohyb pracovní síly je omezen, protože jsou omezené také předpoklady a možnosti propojování pracovních sil z podniků do podniků. [Wiesner, 1991:2] Trh práce totiž ovlivňuje nejen stát, ale i zaměstnanci,

zaměstnavatelé a obory, kteří usilují o větší soulad mezi nabídkou a poptávkou. [Novák a kol., 2016:122]

Pro trh práce je velmi důležitá nabídka práce. Rozumí se tomu jako nabídka ze strany jednotlivců. Lidé nabízejí své znalosti, um, dovednosti, vzdělání a jiné další kvality. [Jírová, 1999:8]

Neméně podstatná je také poptávka po práci, která závisí na poptávce pracovní síly spotřebitelů – firmy a pracovníci jsou hlavními aktéry trhu práce, kteří kupují a prodávají pracovní sílu. Jde i o to, jaké postavení má firma na trhu, jaké technologické postupy využívá během výroby a také jaké má cíle. [Halásková, 2001:7]

1.2.2. Trh práce po roce 1989

Trh práce se rozvíjí a mění. Nebylo tomu jinak ani po roce 1989. V 90. letech proběhly na českém trhu práce významné strukturální změny. V poptávce na trhu práce sehrál svůj vliv vývoj ekonomiky a růst produktivity práce, nabídka byla ovlivněna demografickým vývojem. K nejvýznamnějším změnám, které se na trhu práce odehrály, patří změna struktury pracovní síly a změna struktury zaměstnanosti. Spolu s tím proběhly další strukturální změny trhu práce. [Kotýková, 2008:47]

V 90. letech se v Československu znovu začalo uvažovat o demokracii a tržním hospodářství a odvracelo se od komunistického režimu. Jednalo se o minimální inflaci a nízký zahraniční dluh. A začala privatizace. Avšak hodnocení privatizace je nejednoznačné, na jedné straně byla velmi vychvalována a oceňována a na druhé straně to někteří autoři označili za „největší podvod století“. [Novák a kol., 2016:28] Následky privatizace přiměly některé jedince odstěhovat se za prací do jiných zemí a opustit tím svou rodnou zemi.

1.3. Mobilita za prací

S trhem práce a prací se také pojí dojíždění za ní. Není pravidlem, že by si jedinec našel vždy své zaměstnání v místě bydliště. Migrace a přistěhovaectví nejsou novými fenomény: stěhování jednotlivců, skupin či celých „národů“ je jevem, s nímž se potýkaly již starověké despocie, Řecko a Řím i státy feudální epochy.

V minulosti tam, kde docházelo k „teritorializaci“ politické moci a následnému nerovnoměrnému politickému, hospodářskému a sociálnímu vývoji jednotlivých geografických areálů, vzrůstala

motivace osob a skupin k migraci z jedné části světa do jiné. Nezřídka byla zvýšená migrace spojena s civilizačním růstem, vedla k obohacování a pozitivnímu mísení různých kultur, byla však často i předzvěstí úpadku a pádu těchto států. [Baršová, 2005: 236]

Podle Martina Luxe pojem „*rezidenční mobilita (migrace)*“ nebo „*mobilita na krátkou vzdálenost*“, je jím míněno stěhování jednotlivců nebo domácností na krátkou vzdálenost. Obvykle není v empirických studiích tato vzdálenost přesně definována; považuje se však za ni stěhování v rámci určitého regionu (kraje nebo okresu), přičemž takové stěhování jen zřídka souvisí se změnou pracovního místa.

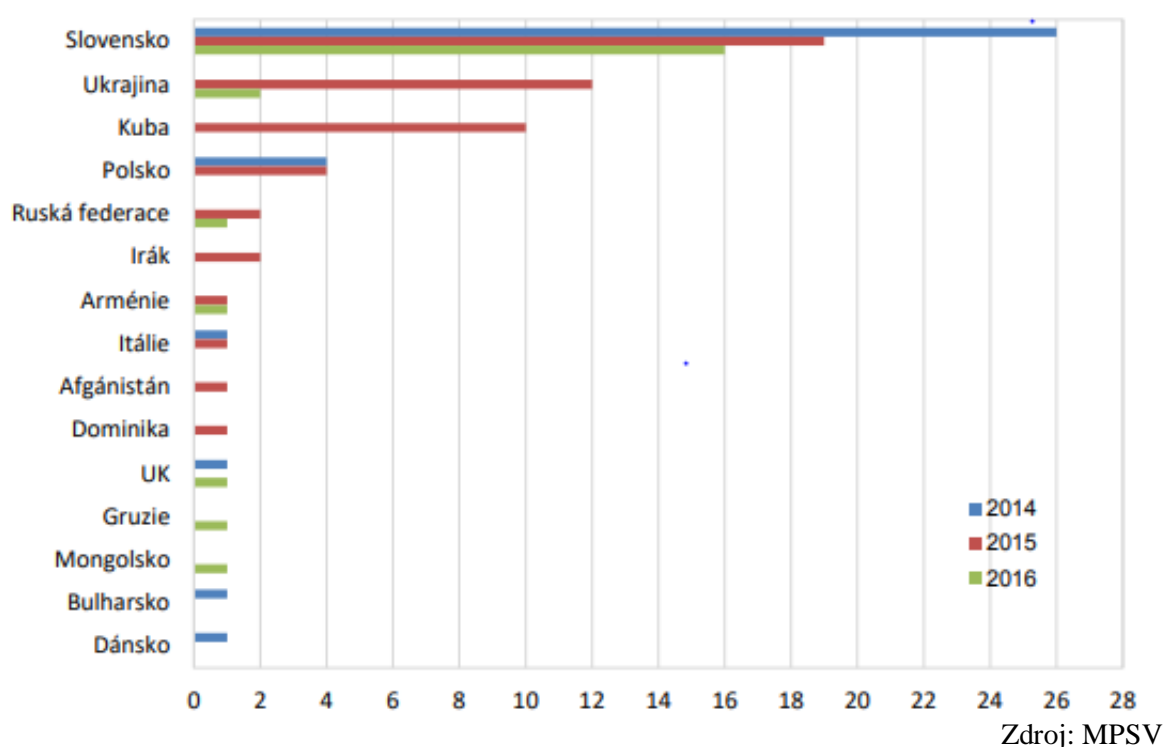
Naopak „*mobilita na dlouhou vzdálenost*“ (též „*meziregionální mobilita*“, „*migrace za pracovními příležitostmi*“) je používaným pojmem v zahraniční odborné literatuře definována jako stěhování domácností mezi regiony (kraji, okresy), jež je spojena nejen se změnou bydliště, ale obvykle i se změnou pracovního místa jednoho nebo více členů domácnosti. Migrace za pracovními příležitostmi je také hlavním cílem Luxovi studie. Účelnější bude spíše uvést přehled teorií migrace, které představují jeden z důležitých mostů mezi oběma trhy. Lux ve své knize popsal dva modely:

Gravitační model (gravity model) vychází z Newtonovy fyziky, jedná se o matematické vyjádření procesu migrace založené na předpokladu, že migrační toky jsou vyvolány ekonomickými faktory podmíněnými vzdáleností migrace a celkovým rozsahem migrace, který je ovlivněn velikostí populace v oblasti emigrace (odkud se migruje) a v oblasti imigrace (kam se migruje). Podle tohoto modelu jisté lokální atributy (relativně vysoké reálné mzdy) přitahují pracovní sílu, zatímco jiné atributy mají tendenci podněcovat emigraci z dané lokality a odrazovat potenciální imigranty. [Lux et al., 2006: 9]

Přístup neoklasické ekonomie k migraci ve své základní podobě předpokládá, že lokální pracovní trhy fungují efektivně, tj. reálné mzdy se přizpůsobují pružně a dochází tak k okamžitému obnovení rovnováhy na trhu práce. Každá lokalita s sebou na základě historického vývoje nese výhodu v podobě více či méně specifického složení průmyslu. Za těchto předpokladů povedou exogenní a lokálně specifické změny v poptávce po práci k cenovým signálům v podobě změn ve výši reálných mezd. Růst poptávky po práci bude mít za výše uvedených předpokladů následující efekty. Jelikož vzrostou mzdy a náklady obětované příležitosti volného času, stávající pracovníci budou nabízet větší objem práce. [Lux et al., 2006: 9]

Jiří Musil uvádí několik základních faktorů, které budou působit na vývoj života ve městech: „Z hlediska sociologického jsou ovšem důležité některé dlouhodobé tendence, které lze v současnosti pozorovat v Evropě. Evropa je ve fázi zpomalení hospodářského růstu a zpomalování růstu životní úrovně. ... četné rozbory ukazují, že v západoevropských městech roste sociální nerovnost.“ [Musil, 1971: 15]

Graf 2: Uchazeči o volná pracovní místa podle státní příslušnosti v okrese Rychnov nad Kněžnou (k 31. 7. daného roku, absolutní hodnoty)

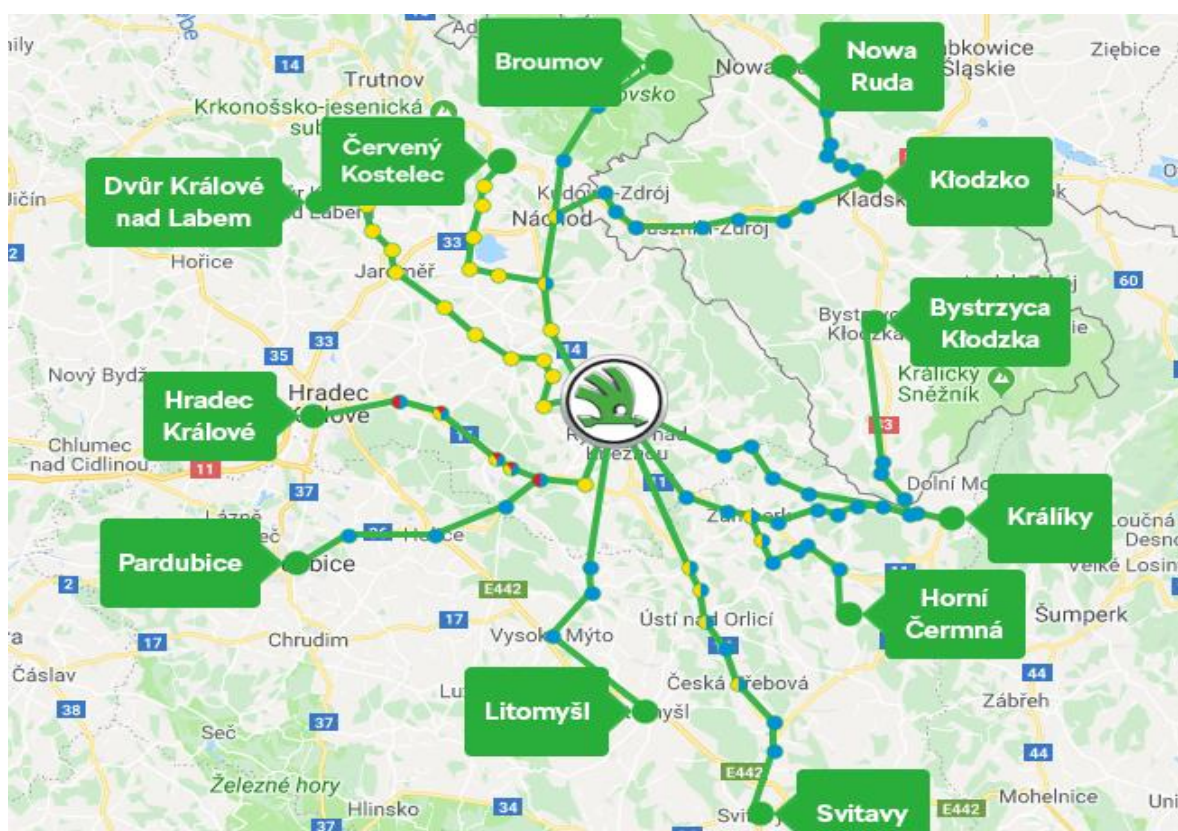
Z grafu ze stránek Ministerstva práce a sociálních věcí lze vidět, že zájem lidí z jiných zemí přestěhovat a pracovat v Rychnově nad Kněžnou pomalu klesá. Nejlépe je to znázorněné u slovenských přistěhovalců, během tří let klesl jejich zájem o více než třetinu. U Ukrajinců je to i o pět šestin.

Je však nepochybné, že na jedné straně technologické podmínky přelomu 20. a 21. století migraci usnadňují. Zvýšení a urychlení mobility pak zpřístupňuje různé způsoby migrace širokým vrstvám obyvatelstva kdekoli na světě.

Dominantním zaměstnavatelem na Rychnovsku je bezpochyby Škoda Auto a.s., Kvasiny, kam denně dojíždí nespočet zaměstnanců. Proto je zde také vysoká míra migrace za prací. Tento automobilový závod má dlouholetou tradici nejen

v Královéhradeckém kraji. Není se čemu divit, zaměstnavatel uvádí velmi lákavé a zajímavé benefity pro své budoucí zaměstnance. Mimo jiné zde zmiňuje způsob dopravy do zaměstnání. Jak zaměstnavatel uvádí na svých webových stránkách: „Pokud nelze využít veřejné dopravy, můžete do práce a zpět jezdit autobusy, které vypravujeme zaměstnancům ŠKODA AUTO na míru. Jsou určeny jen jim a jezdí tak, aby každý pohodlně stihl začátek směny a po práci mohl jet zpět. Jízdné této dopravy je dotované, za cestu tedy zaplatíte méně než ve veřejné dopravě.“ [ŠKODA AUTO, 2019]

Obrázek 1: Schéma sozů zaměstnavatele Škoda Auto a.s., Kvasiny

Zdroj: Škoda Auto a.s., Kvasiny

Ochota svázat zaměstnance na směny do závodu tak velká, že se zde najdou i lidé, kteří každý den dojíždí i více než dvě hodiny do práce. Na mapě lze dobře vidět, že zaměstnavatel disponuje sozami vzdálenými od základny v Kvasinách. Modré body značí sozy od Škoda Auto, které nabírají pouze zaměstnance této společnosti. Žluté body znamenají spoje veřejné hromadné dopravy. Jsou zde proto, kdyby zaměstnanci nevyhovovaly spoje přímo od domovské společnosti, nebo zaměstnanec nemá jinou variantu (kromě vlastní dopravy), jak se dostat do svého města. Červené body

zaznamenávají spoje Českých drah. Z vlastního výzkumu lze říci, že řada aktérů během rozhovorů řekla, že sami realizují nebo realizovali stěhování za prací.

1. 4. Bydlení

O bydlení lze mluvit jako o základní potřebě, kterou lidé vyhledávají a která tvoří základ kontinuity lidské existence. Otázka bydlení a budování si příbytků či dalších stavebních činností patří mezi nejstarší aktivity lidstva. Již od dávných dob lidé toužili tuto činnost zdokonalovat. V různých kulturách a v průběhu lidských dějin se setkáváme s vývojem typů obydlí a jeho funkcemi. Jak Jiří Musil říká:

Bydlení zahrnuje nutnost uspokojit potřebu přístřeší a soukromí. Od počátku sociologie bydlení se příslušný zájem o bytovou otázku rozšířil, v důsledku zkoumání všech sociálních tříd a vrstev. Naopak její zúžení spočívalo v tom, že centrem sociologického výzkumu se stal vztah mezi obydlím a jeho obyvateli, prolínaly se zde poměry jednotlivců nebo sociálních skupin v obytném prostoru. Konečné zkoumání představovalo pohled z technického hlediska, ekonomického a sociálně kulturního na změny takzvané funkce bydlení. [Musil 1971:13]

Avšak s vývojem bydlení a stavbami obydlí rostly také rozdíly mezi společnostmi a společenskými vrstvami. O stratifikaci tříd se zajímal také Max Weber, Karl Marx či Jiří Musil ve svých dílech. „*Stratifikace společnosti se promítá do bydlení tím, že určuje rozdíly v úrovni bydlení jednotlivých vrstev společnosti a ,stratifikuje‘ bydlení podle druhu domů a jež má za důsledek vznik různých kvalit širšího obytného prostředí.*“ [Musil, 1971: 111]

Také úřad práce apeluje na bydlení a stratifikaci. V tomto ohledu není Rychnov nad Kněžnou žádnou výjimkou. Ze socioekonomického hlediska budou vždy jedinci chtít vlastní dům či vlastní byt.

1.4.1. Trh bydlení

Trh s bydlením vznikl díky poptávce po bydlení. Dle Luxe, který cituje Randolpha (Allen a Hamnett (eds.) 1991), který konstatuje, že nelze jednoduše odvodit postavení jednotlivce na trhu bydlení na základě jeho postavení na trhu práce a naopak. Důvodem je zejména skutečnost, že:

- trh práce a trh bydlení fungují recipročně, tj. jednotlivci na trhu práce tvoří hlavní část poptávky na trhu bydlení a trh bydlení ovlivňuje rozsah nabídky na trhu práce;
- i přes výše zmíněný vztah nezávislých faktorů jak trhu práce, tak i trhu bydlení - jsou to dva relativně autonomní sektory;
- trh práce a trh bydlení jsou nejen relativně autonomní, ale i relativně asynchronní v tom smyslu, že změna na jednom trhu nemusí nutně znamenat změnu na druhém nebo může vyvolat vzájemně neslučitelné (protichůdné) změny. Navíc, vzhledem ke specifickým trhu bydlení, zejména jeho větší setrvačnosti, může působit trh bydlení jako určitá „brzda“ z pohledu změn na trhu práce;
- trh práce a trh bydlení operují na prostorově relativně odlišných úrovních. [Lux et al., 2006: 8]

Proto jak Martin Lux sám říká, s rostoucím důrazem na větší flexibilitu práce se věnuje ve vyspělých zemích stále větší pozornost vztahu trhu práce k trhu bydlení a bytovým politikám. Trh práce a trh bydlení je především vzájemně propojen, alespoň na mikroúrovni, problematikou migrace domácností, resp. migrace domácností za pracovními příležitostmi. [Lux et al., 2006: 5]

Zatímco v roce 1991 žilo ve vlastním bydlení 38 % domácností, v roce 2011 to bylo již 56 % českých domácností; dalších devět % domácností žilo navíc v družstevním bydlení, které má v českém prostředí formálně sice charakter nájemního bydlení, ale fakticky vzhledem k dispozičním právům uživatelů těchto bytů má spíše charakter bydlení vlastnického. Vlastnické bydlení se postupně po roce 1990 stalo sociální normou a statusovým symbolem, zatímco nájemní bydlení bylo stále více stigmatizováno jako pouze přechodné a reziduální bydlení pro mladé a příjmově slabé domácnosti. [Lux et al. 2017: 34]

1.4.2. Urbanizace

Díky migraci domácností za prací vzniká urbanizace. Počátky urbanizace byly spojeny s industrializací, což dokazuje růst počtu obyvatel ve městech a volná místa v pracovním průmyslu. Na růstu velkoměst se hlavně podíleli lidé, kteří migrovali z vesnic, městeček a statků. Hlavním příkladem je stěhování se velkého počtů Evropanů z chudého prostředí do Ameriky. [Giddens. 1997: 447]

Urbanizace je proces, při kterém dochází k rozvoji měst a změnám prostorovým, socio-kulturním, ekonomickým a demografickým. Prostorová koncentrace lidských

činností i obyvatelstva projevující se změnami v chování lidí, v jejich motivacích, v kulturních vzorech i ve formách organizace společnosti. Změny jsou vyvolány životem v prostředí s velkým počtem, vysokou hustotou a značnou různorodostí obyvatel, aktivit i lidských výtvorů.

Avšak vlivem urbanizace dochází k dalším demografickým jevům, jako je stárnutí obyvatel v důsledku snižování porodnosti i úmrtnosti, k diferenciaci věkové skladby obyvatelstva ve městech a na venkově a ke zmenšování velikosti domácností [Musil. 1997: 35] Dle Jiřího Musila má urbanizace čtyři fáze:

- 1) Koncentrace pracovních příležitostí hlavně v centru měst. Okolí zůstává stále venkovské.
- 2) Suburbanizace – stěhování lidí z centra města na jeho okraj.
- 3) Desurbanizace – zmenšení počtu obyvatel nejenom v centru města, ale i v jeho bezprostředním okolí.
- 4) Rychlý přírůstek obyvatel a pracovních příležitostí v kruhu menších měst okolo velkého hlavního města. Tato fáze se týká pouze několikamilionových měst.

„Městský způsob života je v moderních společnostech charakteristický pro sociální celek, a ne pouze pro ty, kdo shodou okolností žijí ve velkých městech.“ [Giddens. 1997: 451]

K tomu, aby se lidé mohli více socializovat a stěhovat se do větších měst za práci, si musí najít také vhodné bydlení. Rychnov nad Kněžnou sice není několikamilionové město, ale také se ho urbanizace dotýká. Navazuje na to také Sčítání lidu, domů a bytů, konající se v roce 2011, ve kterém lze vidět bytový fond a složení bytů právě v tomto městě.

Tabulka 2: Bytový fond podle SLDB 2011

Počet bytů						
	Obydlené	Neobydlené	Neobydlené z důvodu:			Byty celkem
			slouží k rekreaci	přestavba domu	nezpůsobilý k bydlení	
Královéhradecký kraj	230 682	29 313	15 454	1 332	1 839	259 995
okres Rychnov n. Kn.	32 120	4 412	2 034	201	319	36 532
SO ORP Rychnov n. Kn.	13 814	1 807	819	68	117	15 621
Rychnov n. Kn.	4 861	218	33	7	3	5079

Zdroj: Český statistický úřad

Celkový bytový fond je tvořený byty, které jsou obydlené nebo neobydlené. Důvody mohou být různé – slouží pouze k rekreaci, slouží pouze jako přechodné bydlení či nejsou

zcela přizpůsobené k bydlení. Podíl obydlených a neobydlených je značný, kde dle údajů ze SLDB jsou neobydlené byty převážně na sídlištích.

Tabulka 3: Obydlené byty podle právního důvodu užívání a počtu obytných místnosti v Rychnově nad Kněžnou v roce 2011 při sčítání lidu

		Počet bytů			
		Celkem	Rodinné domy	Bytové domy	Ostatní budovy
Obydlené byty celkem		4 612	1 545	2 928	139
z toho právní důvod užívání bytu	ve vlastním domě	1 258	1 244	8	6
	v osobním vlastnictví	1 350	1	1348	1
	nájemní	1004	61	837	106
	družstevní	551	-	551	-
z toho s počtem obytných místností	1	319	35	234	50
	2	692	118	546	28
	3	1064	307	749	8
	4	1447	407	1029	11
	5 a více	750	599	139	12

Zdroj: Český statistický úřad

Jak lze z tabulek výše vyčíst, při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 v Rychnově nad Kněžnou převládají byty v osobním vlastnictví. Nejvíce převažovaly čtyřpokojové obytné místnosti převážně v bytových domech. V rodinných domech to pak bylo pět a více pokojů. Je to zřejmě z toho důvodu, že lidé, kteří bydlí v bytových domech, mají zřejmě větší rodinu nebo chtějí mít vlastní komfort. U rodinných domů je zcela normální, že mají větší počet místností, protože je naprosto standardní, že každá místnost má svůj účel - nebývá propojená s jinou místností - kdežto u bytových jednotek se pět a více místností příliš nevyskytují.

1.4.3. Bytová situace po roce 1989

Období transformace po roce 1989 si s sebou přineslo zásadní změny v oblasti bydlení a bytové politiky. Výraznou změnou prošla také struktura bytového fondu. Pokud se budeme soustředit na to, jaké byly možnosti začátkem 20. století pro poskytnutí bydlení, a to zejména lidem s nižšími příjmy, dojdeme k závěru, že jedinou možností byly výstavby velmi levných bytů v nájemních domech. Tyto byty nebyly moc dobře vybavené, spíše splňovaly základní standardy pro žití. Na straně druhé probíhaly výstavby velmi dobře vybavených nájemních domů. Tyto domy však nebyly zdaleka určeny

pro nižší třídy obyvatelstva, ale spíše naopak. Prostorné byty byly určeny převážně pro střední a vyšší třídu. [Musil, 2005: 208-211]

Ve svém díle *Zrod velkoměsta* Jiří Musil naráží na proces rektifikace. Jedná se o popis změn v systému osídlení po zhroutilí komunistických režimů ve střední Evropě. Avšak ne všechny změny rektifikace nějak ovlivňují urbanizaci ve střední a východní Evropě. Jde hlavně o:

1. Návrat k principům tržního hospodářství
2. Privatizace a reprivatizace
3. Návrat k trhu s půdou, nemovitostmi a byty
4. Restrukturace hospodářství
5. Návrat k demokratickým formám správy
6. Návrat k plánování měst
7. Ekologie [Musil, 2002: 299]

Tímto se začala vyvíjet nová subdisciplína sociologie města a sociologie venkova - *sociologie bydlení*. Tato věda vznikla během 2. poloviny 19. století, kdy začala intenzivně zkoumat důsledky rychlé industrializace a soustředila se na obyvatele měst. Bytová otázka v tu dobu nebyla pouze problémem sociologů, ale i ekonomů či politiků a byla chápána především jako problém chudých a nemajetných sociálních vrstev, které řešily otázku bydlení. [Sociologická encyklopedie 2017]

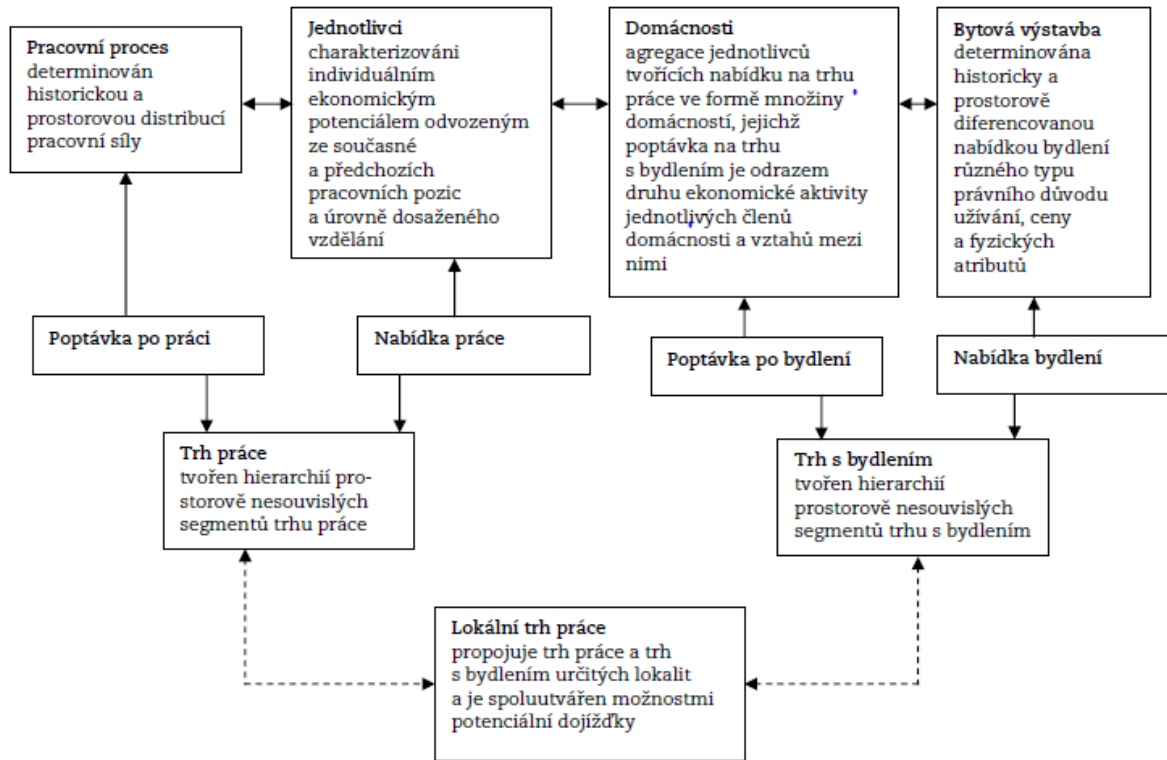
1.5. Výzkumy sociologie bydlení v ČR a jejich teoretické ukotvení

Pro provázanost celého textu je velmi důležité také teoretické ukotvení. Proto názorně představíme pár příkladných výzkumů na podobné téma jako je tato bakalářská práce zaměřená - na trh práce a trh s bydlením.

Trh práce je možné definovat jako místo, kde se střetává nabídka práce a poptávka po práci. Nabídka a poptávka spolu vzájemně soutěží. Také trh s bydlením je místo, kde se setkává nabídka bydlení a poptávka po něm. Již v postsocialismu vznikla sociologie bydlení. Jedná se o teoretický základ, který vedl k vlastnímu empirickému šetření. V rámci toho se ustanovily modely šetření, kterými se ve svých dílech zabýval například Jiří Musil, Martin Lux, Petr Sunega a jiní autoři. Samotná sociologie bydlení se poté rozvíjela a měnila se, až vznikla socio-ekonomie bydlení. Tou se zabývá již

zmiňovaný Martin Lux, který ve schématu níže názorně zobrazuje propojení trhu práce a trhu s bydlením.

Schéma 1: Vztah mezi trhem práce a trhem bydlení

Zdroj: Randolph (Allen a Hamnett (eds.) 1991, 43)

Zdroj: Schéma Lux et al., 2006

Lux ve svém schématu názorně zobrazuje vztah mezi trhem práce a trhem bydlení. Vyznačuje určitý „Lokální trh práce“, který propojuje jak trh práce, tak i trh s bydlením. Trh práce je silně spjatý s nabídkou a poptávkou jak jedinců, tak také pracovního procesu, protože jeden bez druhého by nemohly vzniknout a rozšiřovat se. Na druhé straně trh s bydlením je také silně spjatý s nabídkou a poptávkou. Díky poptávce vzniká bytová výstavba, o kterou mají zájem jedinci, kteří tvoří domácnosti. Tím pádem je vše propojeno, protože domácnosti, aby si mohly finančně dovolit bytovou výstavbu, potřebují pracovní proces, ze kterého budou dostávat nějaké finanční prostředky. Díky tomu se pak buduje jak trh práce, tak také trh s bydlením.

1.6. Provedené výzkumy

Rozvoj bydlení a problémy s velkým množstvím volných pracovních míst není pouze na Rychnovsku. Toto téma patří k jednomu z nejaktuálnějších a nejzkoumanějších problémů u nás. Jeden z aktuálnějších výzkumů provedených na téma bydlení se jmenuje

„*Proměny české společnosti*“. Výzkum organizuje Sociologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i., CERGE-EI a *Fakulta Sociálních věd Masarykovy univerzity*. Sběr dat realizují agentury MEDIAN, s.r.o. a STEM/MARK, a.s.

Vše začalo v roce 2015 první vlnou, další dvě v letech 2016 a 2017 a v roce 2018 proběhla čtvrtá vlna výzkumu. V prvním ročníku „*Proměn české společnosti*“ v roce 2015 byly získány odpovědi od 5 212 domácností. Všechny tyto domácnosti v roce 2016 opět požádaly o spolupráci a zapojilo se 4 147 z nich. Ve třetím roce výzkumu v roce 2017 pak setrvalo 3 616 domácností. Za rok 2018 zatím nejsou přesná data.

Hlavním cílem výzkumu je vysledovat životní podmínky, hodnoty a postoje českých domácností ve 21. století s cílem přinést nové poznatky o stavu a směřování české společnosti. Šetření se také zaměřuje na potřeby, přání a bariéry spojené s nejdůležitějšími oblastmi života, jako je zdraví, vzdělání, práce či bydlení. Jeho výsledky tak mohou najít uplatnění v řadě oblastí života společnosti od sociální politiky po vzdělávací systém. Vzorem pro výzkum jsou úspěšná panelová šetření domácností ve Velké Británii, Německu nebo Austrálii s více než desetiletou historií. Česká republika se tak nyní zařadí mezi země, kde podobné výzkumy slouží k lepšímu poznání potřeb obyvatel a vytváření účinných sociálních politik. [Proměny společnosti 2019]

Dlouhodobější výzkum tentokrát na téma trhu práce se jmenuje „*Vývoj a změny kvalifikačních potřeb trhu práce v ČR v letech 2000–2025*“. Publikace vysvětluje metody určování kvalifikačních požadavků pracovních míst a přináší pohled na pozice České republiky z hlediska hrubého domácího přírůstku a konkurenceschopnosti. Významnou pozornost věnuje analýze vývoje zaměstnanosti v České republice do roku 2014. Uváděné změny se týkají hlavně struktur zaměstnanosti – podle odvětví, profesních skupin, podle vzdělanosti a kvalifikační náročnosti.

V další části jsou podrobně popsány různé metodologie projekce vývoje trhu práce. Pro Českou republiku je v publikaci položen základ zpracování projekce změn struktury pracovních míst pro období 2014-2025 s uvedením odvětví a profesí, u kterých jsou v České republice očekávány největší či nejrychlejší změny. [Lepič, 2015: 46]

VÝZKUMNÁ ČÁST: Empirický výzkum vlivu trhu práce a trhu bydlení v oblasti Rychnova nad Kněžnou

2.1. Cíl a výzkumné otázky

Jak bylo uvedeno výše, v této bakalářské práci soustavně uvažujeme o dvou trzích – o trhu práce a trhu bydlení. Empirický výzkum se orientuje na bydlení lidí z aktérského hlediska na malý vzorek ve třech věkových kategoriích, u kterých se přepokládá jiná fáze životního cyklu; 1) 20-35 let; 2) 36-50 let; 3) 51+ let; žijících v Rychnově nad Kněžnou.

Cílem je zjistit, jak obyvatelé vnímají vývoj trhu bydlení a objem pracovních míst a jaké strategie bydlení volí v návaznosti na své osamostatňování.

Jak ovlivňuje nárůst pracovních míst v posledních čtyřech letech a další poptávky po pracovní síle, které jsou vyvolány ústředním průmyslovým aktérem na trh s bydlením a to

1) na proměnu ceny nájemního bydlení či udržitelnost nebo dostupnost bydlení, zda bytová výstavba kopíruje růst zájmu či je disproporční a lze očekávat růst cen, nebo se na lokální úrovni objeví nějaké specifické praktiky adaptace (soukromá výstavba rodinných domů, stěhování obce do obcí s nižší hladinou nákladů na bydlení; vytlačování dosavadních ekonomicky níže postavených rezidenčních obyvatel obce);

2) nakolik je standardní bydlení prostoupeno k využívání bytů jako ubytoven, zda se mění tento poměr a zda se výstavba v obci vyvíjí disproporčně ve prospěch ubytoven oproti bytovým domům;

3) jak rezidenti Rychnova nad Kněžnou vnímají a interpretují vliv pracovního trhu na vlastní situaci v oblasti bydlení (zda zdražují nájemní již bydlících, zda osoby, které jsou v momentu osamostatnění, narážejí na problém dostupnosti, jaké vyhlídky mají do budoucna ohledně vývoje, jak na ně působí stavební vývoj veřejné politiky a jaké možnosti vidí jako řešení jejich situace).

Pomocí těchto otázek byl vytvořen scénář rozhovoru. Scénář rozhovoru byl návodem pro získání potřebných dat pro vysvětlení cíle práce.

2.2. Metodologie

Pro zpracování potřebných údajů byl použit kvalitativní výzkum. Metoda kvalitativního výzkumu pomohla řešit problém v přirozeném prostředí, reagovat na vzniklou situaci a získat podrobné a detailní informace. [Hendl 2008: 48]

Byl využit polostrukturovaný rozhovor i dotazník, který umožnil respondentovi subjektivně o tématu hovořit a poskytl mu tak větší možnost projevu. Otázky nebyly kladeny striktně podle scénáře, polostrukturovaný rozhovor dovoluje měnit jejich pořadí a zároveň podle potřeby je možnost pokládat i dodatečné otázky. Dotazník byl využit z toho důvodu, že respondentky si nenašly dostatek času k realizování rozhovoru. Ale na otázky v této práci chtěly odpovědět, proto byla využita varianta dotazníku.

Cílové skupiny jsou tři kategorie obyvatel ve věku 20-35 let, 36-50 let a 51+ let. Ve věku 20-35 let mají mladí lidé období, kdy řeší otázku svého osamostatňování od původní rodiny, rozhodují se nebo plánují, kde budou bydlet, pracovat, s kým budou žít, zda založí rodinu apod. Ačkoli osamostatňování souvisí s problémem tzv. vynořující se dospělosti, mladí lidé jsou si již vědomi, že vstupují do další životní etapy, která je spojena s jejich životními plány a očekáváními, které poměřují stávající situaci a svými či rodinnými možnostmi z hlediska bydlení, financí, materiální podpory, vzájemné výpomoci apod.

Ve druhé věkové kategorii 36-50 let jsou lidé, kteří mají již stálé zaměstnání i příjem, otázku bydlení mají vyřešenou, mají stálého partnera, se kterým vybudovali rodinu a je možné, že již v této věkové kategorii řeší otázku osamostatňování jejich dětí.

Ve věkové kategorii 51+ let jsou lidé, kteří řeší pozvolné přípravy do důchodu a ukončení pracovní kariéry.

Byl připravený scénář rozhovoru s doplňujícími otázkami. Otázky byly rozlišené pro respondenty, kteří jsou ve věku 20-35 let a řeší otázku svého osamostatňování od původní rodiny, rozhodují se nebo plánují, kde budou bydlet, pracovat, s kým budou žít, zda založí rodinu.

Dále tak otázky pro respondenty ve věku 36-50 let, kteří mají stálý plat, otázku bydlení mají vyřešenou, mají stálého partnera, se kterým vybudovali rodinu a je možné, že již v této věkové kategorii řeší otázku osamostatňování jejich dětí.

A také pro respondenty ve věkové kategorii 51+ let, kteří řeší otázku přípravy do důchodu a pomalé ukončení pracovní kariéry.

Místo pro nahrávání rozhovoru bylo vybráno v zájmu respondenta. Dotazované otázky jsou zásahem do soukromí, proto místo pro rozhovor bylo zvoleno typově nejlépe možné a příjemné pro respondenta. Vyloučeny byly rušné kavárny a restaurace.

Pro přesnost informací byly rozhovory nahrávány na mobilní telefon. Respondenti byli s touto situací seznámeni na začátku rozhovoru a byl vyžádán jejich souhlas. Dalším krokem byl přepis a zpracování každého rozhovoru do počítače.

Identifikační otázka byla rovněž nahrána a z důvodu ochrany soukromí dotazovaného byla změněna pravá jména všech respondentů.

2.3. Populace a výzkumný vzorek

Volbou dosažení respondentů k zpracování bakalářské práce byl účelový výběr. Účelový výběr je založený pouze na úsudku výzkumníka o tom, co by mělo být pozorováno a o tom, co je možné pozorovat. [Disman 2002: 112–113]

Charakter dotazovaného pomohl podle zadaných kritérií získat potřebné respondenty. Respondenti byli rozděleni do tří skupin podle jednoho zásadního rozdílu - věk. Respondenti ve věku 20-35 let, 36-50 let a 51+ let. Další již společné atributy byly následující:

- Bydlení v Rychnově nad Kněžnou
- Volba zaměstnání

Mezi vzorky jsou respondenti, kteří bydlí v bytové jednotce nebo samostatném rodinném domě, pracují v okolí Rychnova nad Kněžnou, nebo jsou zaměstnání přímo v automobilovém závodě Škoda Auto a.s., Kvasiny. Z každé podkategorie byl získán potřebný vzorek pro dosažení cíle práce.

2.4. Zpracování dat

Nahrávka z mobilního telefonu byla přepsána přesnou transkripcí pomocí programu F4. Po přepisu rozhovorů byl ke zpracování dat a ke kódování rozhovorů použit program MAXQDA. To umožnilo vytvořit kategorie a podkategorie kódů pro lepší orientaci

a práci s textem. Po zpracování výzkumných otázek a získání potřebných informací byl sepsán souhrn potřebný k získání cíle bakalářské práce.

2.5. Kódování

Pro zpracování dat bylo použito v kvalitativním výzkumu kódování. Využilo se otevřené kódování, při němž byl lokalizován text a témata, ke kterým byla přiřazena různá označení [Hendl 2008]. V rámci kódování byla vytvořena přehledná tabulka kategorií a podkategorií.

Tabulka 4: Kódy

Kategorie	Podkategorie	Podkategorie
Nabídka bydlení	Dům	
	Ubytovny	
	Byt	Nájem/ vlastnictví
	Stěhování do jiného města	
Poptávka po bydlení	Bydlení v RK	Dotace na bydlení
		Důvod bydlení v RK
Nabídka práce	Finance	
	Škoda Auto a.s., Kvasiny	Migrace
Poptávka po práci	Práce v RK	

Zdroj: autor

Čtyři hlavní kategorie pro kódování jsou využity z Luxovy knihy a slouží jako nosné body pro další podkategorie. Hlavní dělení kategorií je na nabídku a poptávku. Nabídka bydlení má podkategorie dům, ubytovny, byt a stěhování do jiného města. Tyto podkategorie jsou zvolené z toho důvodu, že vybraní respondenti bydlí v jednom z typů ubytování nebo zvažují či realizují přestěhování do jiného města. Poptávka po bydlení má pod sebou pouze jedinou podkategorii, a to bydlení v Rychnově nad Kněžnou. Tento výběr je zvolený hlavně z toho důvodu, že všichni vybraní respondenti bydlí v tomto městě. Pod nabídkou práce jsou podkategorie finance a Škoda Auto a.s., Kvasiny. Finance, jako podkategorie, jsou zvoleny proto, aby ti respondenti, kteří nepracují v automobilovém průmyslu v Kvasinách, mohli sdělit nějaké, pro ně podstatné, informace. A poslední kategorie je poptávka po práci a její podkategorie práce v Rychnově. Tento výzkum je převážně zaměřený na Rychnov, proto i práce ve městě.

2.6. Představení respondentů – jejich kategorie a průběh výzkumu

V této kapitole jsou stručně představeni vybraní respondenti. Pomocí přehledné tabulky jsou zaznamenány základní údaje každého respondenta. Vzorek byl vybírán tak, aby splňoval stanovené kategorie.

Tabulka 5: Představení respondentů

Jméno	Věk	Typ bydlení	Zaměstnání
František	24 let	RD- vlastnictví	Škoda Auto a.s., Kvasiny
Vendula	26 let	RD- vlastnictví	Mateřská dovolená
Jan	26 let	Byt – nájem	Překladačská společnost
Petr	30 let	Byt – nájem	Dodavatel pro Škoda Auto
Zuzana	36 let	Byt - vlastnictví	Lékařka
Filip	36 let	RD – nájem	Pedagog
Ondřej	47 let	RD-vlastnictví	Škoda Auto a.s., Kvasiny
Ilona	55 let	RD-vlastnictví	Škoda Auto a.s., Kvasiny
Stanislava	57 let	Byt – vlastnictví	Dodavatel pro Škoda Auto
Milan	58 let	Byt – vlastnictví	Škoda Auto a.s., Kvasiny

*RD- rodinný dům

Zdroj: autor

František, 24 let, Rodinný dům, Škoda Auto a.s., Kvasiny

Rozhovor s Františkem byl nahráván v jeho rodinném domě v klidné části Rychnova. František v tomto městě bydlí již 24 let. Bydlí s přítelkyní ve dvoupatrovém rodinném domě, který zdědil po svém otci. S umístěním domu je velmi spokojený, protože se nachází v klidné části města poblíž lesa, proto vůbec neuvažuje o tom, že by se někdy měl přestěhovat do jiného města. Respondent pracuje v automobilovém závodě Škoda Auto v osmnácti směnném provozu. Volba tohoto zaměstnání nebyla primární, protože on sám vystudoval ekologii a chtěl se tímto oborem dále zabývat, ale bohužel nenašel v Rychnově uplatnění, proto raději zvolil manuální činnost v závodě v Kvasinách. Hlavní důvod pro volbu tohoto zaměstnání byly benefity, které zaměstnavatel nabízí. Pro mladého a zatím bezdětného respondenta to byla velice lákavá nabídka, proto se rozhodl do směnného provozu nastoupit.

Vendula, 26 let, Rodinný dům, Mateřská dovolená

Rozhovor s Vendulou byl jako jeden ze dvou proveden dotazníkovou formou. Bylo to z toho důvodu, že má dlouhodobě nemocnou dceru, takže si na rozhovor nenašla dostatek volného času. Vendula bydlela s manželem a dcerou v Rychnově přibližně rok. Bydleli v bytě 2+1 jen přechodně. Hlavní důvod pro přestěhování do nedalekého města Vamberk byla jejich rodinná novostavba. Postavit si rodinný dům v Rychnově si z finančních důvodů nemohli dovolit, proto zvolili jinou alternativu. Avšak považuje Rychnov za vhodné místo pro život, jen jsou ceny parcel značně vyšší, než v okolních městech. Respondentka je nyní na mateřské dovolené s druhým dítětem.

Jan, 26 let, Byt – nájem, Překladatelská společnost

Rozhovor s Janem byl nahráván v jeho bytě, kde se cítil dobře, protože znal dané prostředí a nic ho při nahrávání rozhovoru nevyrušovalo. Jan žije v Rychnově nad Kněžnou od narození, tudíž 26 let. Pracuje v jedné překladatelské firmě v Hradci Králové a zároveň studuje kombinovanou formu studia na Univerzitě v Hradci Králové. Respondent v současné době bydlí zhruba rok v bytě jeho rodičů s přítelkyní v nájmu. Dříve bydlel v rodinném dvougeneračním domě kousek od Rychnova. Tím, že je ještě částečně student (kombinovaná forma) a jeho partnerka je stále studentka (prezenční forma), tak z jejich celkového příjmu dají až 70 % financí jen za výdaje do bytu. Proto je respondent velmi rád, že byt, ve kterém bydlí, je jeho rodičů a nemusí platit více než 10.000 Kč jen za nájem. Avšak kvůli zaměstnání a studiu uvažuje, že se přestěhují do většího města.

Petr, 30 let, Byt – nájem, Dodavatel pro Škoda Auto

Rozhovor s Petrem byl nahráván v poklidné kavárně. Petr v Rychnově bydlí již 8 let s manželkou a dcerou v bytě 2+1 v nájmu. Ale chtěli by větší rodinu, proto uvažují o rodinném domě. Z finančních důvodů si však nemohou parcelu ani jiný již postavený rodinný dům v Rychnově dovolit, proto se v blízké době budou stěhovat do nedaleké Slatiny nad Zdobnicí, kde jsou ceny parcel mnohem příznivější a kde si zrekonstruují již postavený starší rodinný dům. Respondent pracuje ve firmě v Lipovce, která dodává sortiment pro automobilový závod do Kvasin. Toto zaměstnání nebylo jeho primární volba. Respondent vyzkoušel vícero zaměstnání, avšak kvůli finančnímu ohodnocení zatím neplánuje změnu.

Zuzana, 36 let, Byt – vlastnictví, Lékařka

Rozhovor se Zuzanou byl jako druhý přepsaný dotazníkovou formou. Zuzana bydlí v Rychnově již 36 let. S partnerem během této doby dvakrát uvažovali, že by se přestěhovali do jiného města. První důvod byl ten, že Zuzana studovala vysokou školu v Praze a právě kvůli dostupnosti se chtěli přestěhovat. Druhý důvod byl takový, že v nedávné době plánovali stavbu rodinného domu nedaleko Rychnova ve městě Vamberk, ale kvůli tomu, že k Rychnovu mají citovou vazbu, rozhodli se, že si ve městě koupí byt. Tudíž dnes bydlí ve vlastním bytě, na který si vzali hypotéku. Respondentka pracuje jako externí lékařka, chtěla to mít do zaměstnání blízko, aniž by musela dojíždět. Zaměstnání pro ni bylo prioritní, proto upustili od varianty stavby domu.

Filip, 36 let, Rodinný dům – nájem, Pedagog

S Filipem byl rozhovor nahráván u něho doma. Filip bydlí v Rychnově již 36 let. Dříve bydlel s rodiči v menším panelovém bytě na okraji města. Ve svých 25 letech se odstěhoval s přítelkyní do vlastního bytu 1+1 s nájmem, kde hradili pět let nájem 10 000,- Kč měsíčně. Po pěti letech se jim narodila dcera, a tak hledali větší byt nebo parcelu ke koupi. Parcelu jim nakonec nabídla rodina od jeho přítelkyně, kde v posledních letech staví vlastní dům s kovářskou dílnou. Nyní bydlí v rodinném domě jeho kamaráda v nájmu do té doby, než dostaví vlastní dům. Filip pracuje jako pedagog na střední škole v Rychnově a jeho přítelkyně je na mateřské dovolené, proto jde jejich stavba domu velmi povolna. Avšak až si dostaví rodinný dům, chce se respondent živit jako umělecký kovář a opustit pedagogickou práci.

Ondřej, 47 let, Rodinný dům, Škoda Auto a.s., Kvasiny

Rozhovor s Ondřejem byl nahrán v klidné kavárně v centru Rychnova nad Kněžnou. Ondřej v Rychnově bydlí skoro 30 let. Do tohoto města přišel kvůli zájmu o automobily a jejich výrobu, proto si také našel zaměstnání v automobilovém závodě v kanceláři v Kvasinách. Pro Ondřeje to byla prvotní volba zaměstnání, a jak on sám říká, tak doufá, že i poslední – že tu zůstane až do důchodového věku. Respondent bydlí na okrajové části města v řadovém rodinném domě s manželkou a čtyřmi syny. Nikdy nepřemýšleli o tom, že by bydleli v panelovém bytě, hlavně z toho důvodu, že vždycky chtěli velkou rodinu. Respondent bere Rychnov jako město vhodné pro život, ale z důvodu velkého množství

nově přistěhovaných obyvatel s manželkou uvažují, že by se na důchod přestěhovali do menší vesnice s malým počtem obyvatel.

Ilona, 55 let, Rodinný dům, Škoda Auto a.s., Kvasiny

S Ilonou byl rozhovor nahráván v malé kavárně v Rychnově. Ilona také není rodačka z Rychnova, do tohoto města se přivdala před 36 lety. Postavili si s manželem rodinný dům v klidné části města. Proto i sama říká, že je Rychnov ideálně klidné město pro život. Respondentka již několik let pracuje v kanceláři ve Škoda Auto a.s., Kvasiny. Nebyla to však pro ni prvotní volba, dříve pracovala jako zdravotní sestra v rychnovské nemocnici, ale kvůli jejímu zdravotnímu stavu musela toto zaměstnání opustit. Nyní doufá, že v automobilovém závodu zůstane až do důchodu.

Stanislava, 57 let, Byt – vlastnictví, Dodavatel pro Škoda Auto

Rozhovor se Stanislavou byl nahráván v jejím bytě, ve kterém nebyly žádné rušivé elementy. I když je Stanislavě 57 let, v Rychnově nad Kněžnou bydlí necelých 40 let. Respondentka se narodila v malém městě v Polsku a do Rychnova přišla jako plnoletá za prací. Našla si zde zaměstnání a manžela, se kterým má tři děti, proto se zde i usadila. Bydlí v bytě o velikosti 3+1 v centru města, ve kterém jsou spokojeni, proto nikdy nepřemýšlela o přestěhování se do rodinného domu. Dříve to byl družstevní byt, ale již tři roky ho mají s manželem ve vlastnictví. Jednou přemýšleli o tom, že by se přestěhovali do jiného města, ale tento krok neuskutečnili. Pracovala pro automobilový závod v Kvasinách, ale toto zaměstnání ji přestalo bavit, proto v dnešní době pracuje pro firmu, která je dodavatelem součástí pro již zmíněný automobilový závod.

Milan, 58 let, Byt – vlastnictví, Škoda Auto a.s., Kvasiny

Rozhovor s Milanem byl taktéž nahráván v jeho bytě. Milan také není rychnovským rodákem. Do města přišel kvůli vojně a po ní se zde usadil. Nyní zde bydlí více než 35 let. V tu dobu šel pracovat do Škoda Auto a.s., Kvasiny z toho důvodu, že zaměstnavatel k zaměstnání nabízel také byty. S manželkou toho využili a šli bydlet do Rychnova nad Kněžnou. Nyní je stále zaměstnancem tohoto automobilového závodu a doufá, že tu zůstane až do důchodu. Bydlí ve vlastnickém bytě v centru Rychnova. Je ve městě spokojený, jen ho obtěžuje velký příliv nových lidí migrujících za prací.

Jiří, 60 let, Realitní makléř

Rozhovor s panem makléřem byl nahráván u něho v kanceláři ve firmě. Hlavní otázkou byla bytová výstavba. Odborník se zmínil o tom, jaké ceny za nemovitosti byly před lety a jaké jsou v dnešní době. Dále pak mluvil o plánované bytové výstavbě ve městě – tedy dvě hlavní místa, Velká Láň a Nová Sibiř. Hovořil také o plánovaném obchvatu města, který by měl odklonit dopravu do Škoda Auto a.s., Kvasiny – převážně kamionovou dopravu, která by nezatěžovala chod města.

2.7. Kastrování podle znaků

Pro lepší přehlednost a orientaci byly vytvořeny tři tabulky, ve kterých se zmiňují ceny nájmu v procentech podle typu bydlení, také podle typu zaměstnání a také pouze u respondentů, kteří pracují u dodavatele pro Škoda Auto a.s., Kvasiny nebo ti respondenti, kteří jsou v automobilovém závodu přímo zaměstnání. Konkrétní částka mzdy nebyla nikdy řečena.

V první tabulce jsou porovnány tři hodnoty určující diferenciaci vzorku – věk, typ bydlení a cena nájmu v % vůči mzdě respondenta. Jak lze názorně vyčíst, respondenti bydlící v bytě v nájmu mají výdaje okolo 20 % ze mzdy, a to aniž by záleželo na věku. Respondenti, kteří bydlí v rodinném domě, tak žádné finance za nájem nedávají.

Tabulka 6: Ceny nájmu (v %) podle typu bydlení

Jméno	Věk	Typ bydlení	Cena nájmu (v %)
František	24 let	RD-vlastnictví	5 %
Jan	26 let	Byt – nájem	70 %
Petr	30 let	Byt – nájem	15-20 %
Zuzana	36 let	Byt – vlastnictví	25 %
Filip	36 let	RD – nájem	30 %
Stanislava	57 let	Byt – vlastnictví	20 %
Milan	58 let	Byt – vlastnictví	15 %

*RD- rodinný dům

Zdroj: autor

Jan (26 let): „ ... počítejme jen nájem, nebo nájem a energie plus samozřejmě strava. Tak já si myslím, že to je tak 70 procent našich výdajů měsíčních bude. “

Petr (30 let): „Mně to třeba přijde vysoký. Ale my máme zrovna štěstí, že neplatíme tolik. Asi 15, 20 procent.“

Stanislava (57 let): „To samozřejmě nájem oproti té inflaci se tolik nezvednul, tudíž momentální období je takové, že ten nájem se v poměru k platu se snížil. Dělá to, dá se říct, 20 procent příjmu. Což bych řekla, že se snížilo o polovinu, oproti původním výdělkům a právě výši toho nájmu.“

Realitní makléř: „Ten stav se stabilizuje, teď je ta situace už trošičku srovnaná. Před těma třema lety šly ty ceny dost nahoru až zhruba o čtvrtinu, možná i o třetinu v některých případech, se to vyšplhalo během dvou let. Teď se dá spíš pozorovat nějaká stagnace, která má asi víc důvodů, ale teď už si myslím, že teda u bytů ceny už prakticky asi nerostou. Jiná situace samozřejmě může být u domů, u rodinných domků, tam teda ten rozdíl nebyl tak znatelný a pak situace u pozemků je taky specifická věc, protože pozemky pro stavbu rodinných domků v Rychnově nejsou, je jich málo a scházejí. Za rozumnou cenu teda jo.“

I podle výpovědí dotazovaných je jasně patrné, že nezáleží na věku, ale spíše na typu bydlení a zaměstnání, aby respondent mohl určit, na kolik procent je nájem pro domácnost zátěží. Nejvíce u respondentů převahuje bydlení v bytě. Je to zřejmě z toho důvodu, že je to praktické a pohodlné. Dotazovaní se nemusí starat o takové běžné starosti, jaké se u rodinného domu vyskytují. Když však porovnáme respondenty mezi sebou v jednotlivých věkových kategoriích, které máme rozděleny výše, lze pozorovat značné rozdíly ve skupině.

V první skupině – František, Jan a Petr. I když jsou v kategorii nejmladší, jsou zde největší diference mezi sebou. Jediný František bydlí v rodinném domě, proto poplatek za nájem, který měsíčně vydá je nejmenší. Kdežto Jan, který bydlí v nájemním bydlení, tak platí nejvyšší poplatek ze všech dotazovaných respondentů. Je to zřejmě tím, že Jan do zaměstnání dojíždí a nepracuje pro Škoda Auto, a.s. Petr je ze skupiny nejstarší a poplatek za nájem platí stejně jako ostatní respondenti zhruba 20 %. Bydlí také v nájemním bydlení, ale již rekonstruuje dům mimo Rychnov nad Kněžnou.

Ve druhé skupině je Zuzana a Filip. Oba to jsou stejně staří respondenti. Rozdíl je však v tom, že Zuzana chce nadále zůstat bydlet v bytě v centru města, proto si byt také

koupili a nyní splácí hypotéku. Naopak Filip bere nájemní bydlení jako přechodné a v této době již staví byt na jedné z parcel v Rychnově nad Kněžnou.

Ve třetí věkové kategorii je Stanislava a Milan. Tito respondenti jsou již v předdůchodovém věku a tím, že oba bydlí ve vlastním bytě, nemusí se obávat ztráty bydlení, až přejdou do důchodu.

Ve druhé tabulce jsou porovnány tři hodnoty určující diferenciaci vzorku – věk, cena nájmu v % vůči mzdě respondenta a typ zaměstnání. Otázka tedy zní, jak typ zaměstnání ovlivňuje cenu nájmu?

Tabulka 7: Ceny nájmu (v %) podle typu zaměstnání

Jméno	Věk	Cena nájmu (v %)	Zaměstnání
František	24 let	5 %	Škoda Auto a.s., Kvasiny
Ondřej	47 let	---	Škoda Auto a.s., Kvasiny
Ilona	55 let	---	Škoda Auto a.s., Kvasiny
Milan	58 let	15 %	Škoda Auto a.s., Kvasiny
Petr	30 let	15-20 %	Dodavatel pro Škoda Auto
Stanislava	57 let	20 %	Dodavatel pro Škoda Auto
Jan	26 let	70 %	Překladačská společnost
Zuzana	36 let	25 %	Lékařka
Filip	36 let	30 %	Pedagog

Zdroj: autor

Filip (36 let): „Já jsem učitel na střední škole, na průmyslovce. ... Záleží, z jakého úhlu no, celkem jsem spokojený, samozřejmě platově spokojený nejsem, ale to všichni učitelé v této republice.“

Ilona (55 let): „Byla jsem nucena tam nastoupit, nebo respektive zdravotní stav, zdá se nemoc z povolání, takže jsem musela odejít ze zdravotnictví, jinak bych dobrovolně nikdy neodešla. Vzhledem k tomu, že tenkrát jsem se učila němčinu, protože manželovi rodiče jsou Němci, tak díky němčině jsem se do té Škodovky dostala. Dostala jsem se do kanceláře, takže jako práci mám dobrou, dělám vesměs s muži, s těma se dobře dělá, na rozdíl od e mě, takže neříkám, že ta práce je špatná. Doufám, že tam do důchodu vydržím, ale jako vysněná to není, nechtěla jsem nikdy dělat v kanceláři.“

Milan (58 let): „*My jsme z těch z té doby, že jsme si vážili toho, že jsme měli práci no, jsme rádi za to, že máme práci, podniku momentálně pracuju 22 let.*“

Realitní makléř: „*No tak cenově se to navýšilo hlavně z důvodu toho, že lidi tady vydělávají peníze, že automobilka zaměstnává spoustu lidí, kteří vydělají pěkný peníze a byly dostupný hypotéky. ... No tak tehdy to byly vlastně důsledky, nebo následky té celosvětový krize, takže říkám, u těch bytů je ten nárůst třicet procent. Mluvme třeba o takovém standardu, panelákovéj 3+1, přibližně 70 - 75 metrů. Tehdy se ten byt prodával za jeden a půl milionu, někdy třeba i míň, žejo, a dneska je takovej byt prostě za dva miliony, cena taková spíš startovací, když je pěkně upravenej ten byt, tak je to přes dva miliony.*“

Jak je z tabulky patrné, respondenti, kteří nepracují přímo pro Škoda Auto a.s. nebo jako jejich dodavatel, platí výrazně vyšší procentuální cenu nájmu, než ti, kteří pro automobilový průmysl pracují. Je to zřejmě tím, že Škoda Auto a.s. jakožto dominantní zaměstnavatel si může dovolit svým zaměstnancům dávat vyšší mzdu. Když bychom znovu porovnali rozdělené věkové kategorie, viděli bychom značné diference hned v první věkové skupině.

František platí 5 %, Jan platí 70 % a Petr platí 15 %. Je to tím, že František i Petr pracují pro Škoda Auto – jako zaměstnanec a dodavatel, tím pádem mají také vyšší mzdu než-li Jan, který pracuje pro překladatelskou firmu v Hradci Králové. Také František bydlí v rodinném domě, který zdědil. Jeho finanční výdaje za nájem jsou spíše jen symbolické.

Ve druhé věkové kategorii lze mezi sebou porovnat Zuzanu, Filipa a Ondřeje, i když ten bydlí v rodinném domě. Zuzana, která pracuje ve zdravotnictví a Filip, který pracuje ve školství, pobírají zhruba stejně vysoký plat, tudíž i výdaje za nájem jsou u nich podobné. Avšak Zuzana k tomu splácí půjčku na hypotéku a Filip začíná stavět rodinný dům. Ondřej neuvedl žádné procentuální číslo za výdaje za nájem.

Ve třetí skupině je Ilona, Stanislava a Milan. Všichni tři pracují pro Škoda Auto a.s., proto jsou výdaje za nájem u všech podobné. Ilona však bydlí v rodinném domě, proto také žádné výdaje za nájem neuvedla.

Ve třetí tabulce jsou porovnány čtyři hodnoty určující diferenciaci vzorku – věk, typ bydlení, zaměstnání u Škoda Auto a.s. a cena nájmu v % vůči mzdě respondenta. Otázka

tedy zní, zda respondent pracujícího ve Škoda Auto a.s., Kvasiny nějak ovlivňuje cena nájmu a výběr typu bydlení?

Tabulka 8: Ceny nájmu (v %) u zaměstnanců a dodavatelů Škoda Auto a.s., Kvasiny

Jméno	Věk	Typ bydlení	Zaměstnání	Cena nájmu (v %)
František	24 let	RD- vlastnictví	Škoda Auto a.s., Kvasiny	5 %
Petr	30 let	Byt – nájem	Dodavatel pro Škoda Auto	15-20 %
Ondřej	47 let	RD- vlastnictví	Škoda Auto a.s., Kvasiny	--
Ilona	55 let	RD- vlastnictví	Škoda Auto a.s., Kvasiny	---
Stanislava	57 let	Byt – vlastnictví	Dodavatel pro Škoda Auto	20 %
Milan	58 let	Byt – vlastnictví	Škoda Auto a.s., Kvasiny	15 %

*RD- rodinný dům

Zdroj: autor

František (24 let): „ ... jsou tam lepší benefity pro ty zaměstnance, jo když prostě jeden vypadne z toho týmu, tak se nic neděje. ... dělám pod střechou, dělám, odkroutím si osm hodin, jdu domů, žádný přesčasy a je to výrazně líp zaplacený, takže si můžu dovolit víc, víc, víc peněz poslat do oběhu no ... jelikož to je v rámci rodiny, tak se nedá pohovořit tak o nájmu, spíš jen přispívám do nemovitosti. “

Petr (30 let): „...To záleží, s čím to srovnává. Mně to třeba přijde vysoký. Ale my máme zrovna štěstí, že neplatíme tolik. ... Asi patnáct, dvacet procent. ... je nedostatek bytů, protože je hodně složitý získat to povolení, že by stavět mohli, ale než se vyřídí všechny formality a sežene se lokalita, tak to dlouho trvá a tím, že ta Škodovka to v posledních letech dost nastartovala, tak zaostávala prostě ta sociální oblast s tím rozvojem, kolik lidí tam pracuje nebo dojíždí. Slyšel jsem třeba názory lidí, co dojíždí z daleka, že třeba tady shání nájem nebo chtěli by se tu usadit, ale buď je to drahý, nebo se to dlouho shání. ... No, je pravda, že Škodovka je o něco napřed, ale můj plat u Qvadientu je slušný, ale kdyby na věc přišlo, tak asi do Škodovky jdu, ale zatím jsem o tom neuvažoval. “

Ondřej (47 let): „... přišli jsme s manželkou skoro před třiceti čtyřmi lety kvůli mému zaměstnání, protože já jsem miloval auta a kvůli automobilce jsem vlastně přišel do Rychnova ... chtěl jsem jít do automobilky vymýšlet auta, vyrábět auta a nakonec se mi to vlastně splnilo. ... Bydlíme v domě, kterej jsme opravili. Byl to takovej přízemní starej barák sto let a my jsme ho vlastně rekonstruovali, aby se tam dalo žít jednak na úrovni dvacátýho, dneska u jednadvacátýho století a jednak taky, aby tam bylo víc místa, protože moje manželka chtěla velkou rodinu, což se nakonec splnilo, takže abysme měli kde žít, takže dneska je ten barák vlastně patrověj.“

Realitní makléř: „... oni tam mají samozřejmě spoustu těch agenturních pracovníků, takže se v uvozovkách podstatě nezajímají o to, kde ty lidi bydlej, ale je fakt, že prostě se tam sváží lidi ze širokého okolí, z Polska tam jezděj, to víme všichni žejo, takže tam je ohromnej tlak na to, aby ty lidi do tý práce dojeli, ale já si nemyslím, že by automobilka sama o sobě stavěla byty teda no. Tam jde teďkon o tu věc, že ten státní program na podporu rozvoje tady tý průmyslový zóny, tam má šest miliard, nebo kolik tam je, tak významný prostředky z toho jdou na technickou infrastrukturu a i na bydlení by měly jít, žejo. Okolní obce to třeba částečně využívaj, že z toho programu na podporu rozvoje čerpaj prostředky, že zainvestovávaj území k prodeji na domky, Rychnov to použil tady na tý Láni, tam v těch deseti milionů asi osm milionů nebo kolik půjde teda z tohoto fondu rozvoje, že to nebude jakoby z městskýho rozpočtu celý, ale tady zase schází třeba to, že by město mohlo s investory spolupracovat na tom, že investor má svůj záměr a město by mohlo požádat o infrastrukturu, aby k tomu území toho investora přivedly sítě. To se mě zdálo poměrně takový docela dobrá spolupráce mezi městem a investory, ale bohužel tohle nefunguje.“

Jak lze z tabulky výše vidět, respondenti, kteří pracují v závodě Škoda Auto a.s., Kvasiny nebo u dodavatelů pro tento závod, si jako typ bydlení volí převážně rodinný dům nebo byt ve vlastnictví. Je tu výjimka – Petr, který bydlí v nájmu, ale ten již rekonstruuje rodinný dům mimo Rychnov. Je to zřejmě z toho důvodu, že chtějí v toto zaměstnání setrvat delší dobu a tím pádem se tu i usadit.

Když bychom porovnali věkové skupiny, tak se dá říci, že jsou si značně vyrovnané. Avšak respondenti, kteří pracují u dodavatelů součástek pro Škoda Auto a.s. platí za nájem o něco více, než respondenti, kteří pracují přímo u tohoto automobilového zaměstnavatele.

2.7. Popis průběhu sběru dat

Při oslovování respondentů, jejichž výběr je zmíněn výše, byly dané osoby stručně informovány o účelu rozhovoru. Bylo jim řečeno téma výzkumu a také jakým způsobem bude rozhovor probíhat. Všichni respondenti byli obeznámeni s faktem, že se rozhovor bude nahrávat, bude anonymní a bude sloužit potřebám výzkumu bakalářské práce, s čímž všichni souhlasili.

Samotným rozhovorům předcházela domluva s respondentem o místě uskutečnění schůzky. Výběr místa byl ponechán na daném jedinci, aby se ve zvoleném prostředí cítil komfortně a uvolněně, a byl tak zajištěn klidný a plynulý tok rozhovoru. Všechny rozhovory se tedy uskutečnily face to face převážně v klidných kavárnách či bytech respondentů.

Otázky byly kladeny na základě již zmíněného, předem připraveného scénáře, který nalezneme v přílohách níže. Tyto otázky byly v rozhovoru stěžejní, ovšem v návaznosti na situaci a tok rozhovoru u některých respondentů přibýly také otázky nad rámec scénáře. Pořadí otázek v návaznosti na vyprávění respondenta nebylo striktní, otázky byly kladeny nenásilnou formou v návaznosti na průběh rozhovoru. Respondenti měli dostatečný prostor na vyjádření svých myšlenek a pocitů, jelikož ne u všech otázek bylo lehké odpovědět bez zamyšlení.

Na většině tázaných bylo během rozhovoru vidět uvolnění a opadnutí počáteční nervozity. V závěru byli respondenti dotázáni na doplňující informace o sobě, jako je věk a bydliště. Tímto způsobem tak vzniklo deset rozhovorů trvajících od dvaceti do třiceti minut.

Po skončení rozhovoru někteří odpovídající projevili značnou úlevu a označili rozhovor jako vyčerpávající. Ovšem ostatní respondenti poskytli kladnou odezvu, někdy i poděkování za příjemný rozhovor.

VÝSLEDKY

3.1. Výsledky a analýza rozhovorů

V této části jsou interpretovány odpovědi na jednotlivé výzkumné otázky. K následujícím odpovědím, závěrům a shrnutím došlo na základě analýzy získaných dat, a to především prostřednictvím kódování přepsaných rozhovorů a dále osobních poznámek zaznamenaných během samotných rozhovorů, které obsahují především chování a vyjadřování emocí respondenta během samotného dotazování.

3.1.1. Jak se nárůst poptávky po pracovní síle promítá do situace na trhu s bydlením?

Jedná se o hlavní výzkumnou otázku pro tuto bakalářskou práci. V této otázce se tážeme na práci a bydlení obyvatel města. Přepokládali jsme, že odpověď u dotazovaných respondentů bude stejná - poptávka po pracovní síle se promítá tak, že je ve městě velké množství lidí, kteří nemohou najít bydlení. Na tuto otázku byli dotazováni všichni respondenti bez ohledu na věkovou kategorii. Jak již bylo výše zmíněno, v začátku rozhovoru byli respondenti nejprve tázáni na život ve městě, jak dlouho zde bydlí a proč si pro svůj domov vybrali právě Rychnov nad Kněžnou. Je to zhruba polovina respondentů, kteří se v tomto městě narodili (jedná se mladší polovinu dotazovaných), anebo se do města přistěhovali buďto za práci nebo za rodinou. Následoval dotaz ohledně kladů a záporů města. Bylo to převážně z toho důvodu, aby si tazatel ověřil, že respondent skutečně bydlí v tomto okresním městě. Všichni respondenti byli stejného názoru, že se zde nalezne velké množství pracovních míst, ale na druhou stranu tu jsou nulové šance k tomu, najít si kvalitní bydlení. Už jen z výše cen jak nemovitostí, tak nájmu, tak i pozemků pro stavbu rodinných domů.

Když porovnáme námi stanovené věkové kategorie, tak v první (20-35 let) respondenti tvrdí, že poptávka po pracovní síle je tak silná, že tím strádá samo město. Nestíhá stavět domy ani byty a ztrácí tím obyvatele. Dle ČSÚ byl za poslední čtyři roky úpadek o 243 obyvatel. [ČSÚ 2019] František se obává, že vlivem přívalu nových obyvatel začnou vznikat ve městě nové nelegální ubytovny a město již nebude tak bezpečné.

Ve druhé věkové kategorii (36-50 let) nám Zuzana během rozhovor řekla, že díky intenzivní poptávce o zaměstnance se v Rychnově vyskytuje velké množství cizinců, tím pádem již nepotkává tak známé tváře a necítí se tu příliš bezpečně.

Ve třetí kategorii (51+ let) nám v rozhovoru Stanislava řekla to, že i ona je svým způsobem přistěhovalce za práci, proto nevidí na migrování za práci nic špatného. Avšak když to respondentka porovná s její dobou příchodu do města, změnila se kázeň a loajalita příchozích k horšímu. Jako ostatní dotazovaní respondenti i ona tvrdí, že je v Rychnově nedostatek bytů – a to prý vede mladé lidi, kteří se chtějí osamostatnit, k tomu, že si vezmou hypoteční úvěr a nejsou schopni ho splácet a tím jim zbytečně hrozí dluhy. I Milan se do Rychnova přistěhoval za práci, ale v té době dostal od automobilového závodu startovací byt, tudíž otázku bydlení nemusel nijak řešit. Když to však srovná s dnešní dobou, tak plně souhlasí s názory ostatních, že poptávka po pracovní síle je tak velká, že se to bohužel odráží na trhu s bydlením a lidé tak nemají kde bydlet, protože konkurence v zájmu o byty je obrovská.

3.1.2. Jaká je cena nájemního bydlení či udržitelnost nebo dostupnost bydlení?

V této výzkumné otázce se snažíme odpovídat také na to, zda bytová výstavba kopíruje růst zájmu či je disproporční a lze očekávat růst cen, nebo se na lokální úrovni objeví nějaké specifické praktiky adaptace (soukromá výstavba, stěhování obce do obcí s nižší hladinou nákladů na bydlení; vytlačování dosavadních ekonomicky níže postavených rezidenčních obyvatel obce). V teoretické části se zmiňujeme o rozvoji bydlení díky nabídce a poptávce.

V předchozí otázce se setkáváme spíše s názory ohledně migrující pracovní síly, než-li s konkrétním názorem na bydlení. V této výzkumné otázce hovoříme převážně o způsobu bydlení dotazových respondentů. Petr nám totiž během rozhovoru řekl, že díky velkému množství lidí, kteří hledají ubytování, se s manželkou rozhodli, že se přestěhují do jiného města, kde jsou ceny za parcely ke stavění rodinných domů mnohem přijatelnější.

Stanislava i Milan se zaměřili na budoucnost ve svém bydlení a rozhodli se pro koupi bytu do vlastnictví a tím pádem se již nemusí obávat toho, že by ztratili své bydlení, než půjdou do důchodu. Názor realitního makléře na nynější problematiku s byty a parcelami ke stavbě domů je takový, že ceny za nemovitosti i za nájem jsou v tuto chvíli na maximu, proto nehrozí další navyšování, spíše nastane stagnace nebo budou ceny klesat. Jeho názor podporuje i to, že Škoda Auto a.s. zatím neplánují další rozvoj průmyslové zóny, tudíž nehrozí další přísun pracovní síly.

3.1.3. Nakolik je standardní bydlení prostoupeno k využívání bytů jako ubytoven?

Během této otázky byly zaznamenány velmi podobné odpovědi. Nikdo z dotazovaných nedokázal říct, kolik se ve městě nachází ubytoven natož bytů, které slouží jako nelegální ubytovny.

Ondřej, který pravidelně dochází na schůzky městského zastupitelstva, nám řekl, že v zastupitelstvu je bodem číslo jedna vyřešit otázku bydlení ve městě. Avšak také tvrdí, že nikdo nečekal, že rozvoj průmyslové zóny v Kvasinách bude tak rychlý a náhlý. Na druhou stranu město nabídlo volné parcely k výstavbě nových rodinných domů, bohužel o ně lidé neměli zájem a tak se nejen Ondřej obává toho, že developeři využijí tyto parcely ke stavbě ubytoven pro přicházející dělníky z automobilového závodu.

Když byl rozhovor s respondenty nahrávaný, nabyli jsme dojmu, že dotazovaní o nelegálních ubytovnách ve městě moc mluvit nechtějí. Možná to bylo z toho důvodu, že je to příliš soukromé či nějak nebezpečné téma, proto se k němu nechtěli vyjadřovat a chtěli ho co nejdříve přejít.

3.1.4. Jak rezidenti Rychnova nad Kněžnou vnímají a interpretují vliv pracovního trhu na vlastní situaci v oblasti bydlení?

Jak již bylo zmíněno ve druhé výzkumné otázce, kde respondenti řeší udržitelnost a dostupnost bydlení a situaci s byty, kde možnost stavby ve městě je kritická.

Zuzana i Filip hledali zhruba ve stejnou dobu byt, který by si mohli se svými partnery koupit, ale oba narazili na problém, že se v dnešní době prodávají hlavně staré a poškozené byty za velmi vysoké částky, které si díky platům ze Škoda Auto a.s. nemohou dovolit. Byly zjištěny příčiny a důvody, kvůli kterým mají rezidenti problémy najít vhodný byt v oblasti bydlení. Zaprvé je to vysoká cena za nájem nebo za koupi bytu/domu. Zadruhé jsou v nabídce velmi malé nebo staré byty/domu, u kterých by rekonstrukce navýšila rozpočet mnohdy i dvojnásobně, oproti jejich koupi. Zatřetí je to špatná lokalita – buďto daleko od centra, nebo i mimo město. Všechny tyto aspekty nám makléř z Rychnovské realitní společnosti prozradil.

Během rozhovoru nám Ilona řekla, že ji mrzí to, že vymizela určitá pravidelnost a řád ve stavbě nových domů. Když Ilona s manželem stavěli dům, měli přesně od města určená pravidla, jak jejich dům musí vypadat, na jakou stranu bude mít okna a kde bude

zahrada. Na dnešní Velké Láni si dům může každý občan postavit tak, jak chce, bez ohledu na řád krajiny.

3.1.5. Jaké vyhlídky mají rezidenti do budoucna ohledně vývoje trhu práce a trhu s bydlením?

V této výzkumné otázce nás také zajímá to, zda zdrazují nájem již bydlících, zda osoby, které jsou v momentu osamostatnění, narážejí na problém dostupnosti, jaké vyhlídky mají do budoucna ohledně vývoje, jak na ně působí stavební vývoj veřejné politiky a jaké možnosti vidí jako řešení jejich situace.

Zaměříme-li se znovu na věkové kategorie, lze říci, že respondenti z první a druhé kategorie uvažují o výstavbě rodinného domu, avšak ceny nájmu je značně omezují. Obávají se toho, že přísun nových zaměstnanců stále poroste a oni se již nadobro budou muset z Rychnova odstěhovat do jiného města a stavbu rodinného domu přesunout jinam.

Jako jednu z možností řešení dotazované napadlo, že by si Škoda Auto a.s. mohla postavit několik vlastních ubytoven pro zaměstnance. Kladné ohlasy by jistě byly ze všech stran. Obyvatelé Rychnova by ocenili to, že se po ulicích nestřetávají s lidmi jiných národností a nemusí se tak obávat, že by se mohlo přihodit něco nepříjemného. Příchozí zaměstnanci by zřejmě ubytovnu také ocenili z toho důvodu, že by cestu do práce neměli tak dalekou a automobilový závod by věděl o všech svých zaměstnancích, kteří potřebují dlouhodobé ubytování.

Co se stavebního vývoje veřejné politiky ve městě týče, tak jsou respondenti značně skeptičtí. Převážně z toho důvodu, že město již několik let slibuje vybudovat městský obchvat, aby se eliminovala kamionová doprava. Bohužel do dnešního dne není žádný obchvat postaven. Proto si myslí, že to tak stejně bude i s plánovou stavbou bytových domů na sídlišti Mírová či Nová Sibiř.

3.2. Shrnutí získaných informací

Vybraní respondenti mají podle výzkumu jasný názor na formování trhu práce a trhu s bydlením v Rychnově nad Kněžnou. Všichni respondenti do určité míry nesouhlasí s přílivem nové pracovní síly a nízkým počtem bytů a parcel ke stavbě. Tím, že jsme si respondenty kategorizovali do tří věkových skupiny, můžeme dojít k určitému závěru.

Dotazovaní z nejmladší kategorie řeší otázku ceny nájmu velmi aktuálně a aktivně. Silně u nich záleží, jaké mají zaměstnání, protože díky tomu se u nich odvíjí i procentuální hodnocení nájmu vůči jejich mzdě. Respondenti z druhé kategorie také tuto otázku ohledně nájmu a cen bytů řeší velmi aktivně převážně z toho důvodu, že již hledají vhodné místo na dlouhodobé usazení se ve městě. V nejstarší kategorii se respondenti o ceny nájmu a bytů tolik nebo vůbec nezajímají, protože své stálé bydlení mají již vyřešené.

Dá se říci, že všichni dotazovaní respondenti vidí negativně přísun nové pracovní síly. Hlavně z toho důvodu, že se cítí znevýhodněni, protože již není dostatečný výběr v oblasti bydlení a oni jsou nuceni hledat mimo město, kde jsou ceny značně příznivější, i když by museli za prací dojíždět o několik kilometrů více.

Nedostatek volných míst k bydlení může vést k tomu, že obyvatelé města budou více uvažovat o finančních příjmech a tím nabízet své byty či domy k nelegálnímu využívání jakožto ubytovny. Tomu však město nemůže nijak zabránit.

Rychnov nad Kněžnou je pro dotazované respondenty obecně pěkné město, které není chaotické a uspěchané na rozdíl od Hradce Králové či Prahy. Rychnovu přisuzují nedostatek nemovitostí, i velmi nepříznivé ceny za ně. Jediný respondent pracující v oblasti nemovitostí poznamenal, že bytů je však na trhu dostatek.

Respondenti se do budoucna obávají toho, že město neprovede nebo nestihne provést potřebné kroky k vybudování dostatečného množství bytů pro příchozí obyvatele. Proto se již město nebude, co do počtu obyvatel, dále vyvíjet. Trh práce a nabídka pracovních míst nadále poroste, ale stav obyvatel města bude spíše klesat.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo zjistit, jak se vyvíjí trh práce a trh bydlení v okresním městě Rychnov nad Kněžnou. Pro získání informací byl zvolen malý vzor vybraných respondentů, kteří v tomto městě bydlí a pracují nebo pracují v jeho blízkém okolí. Cílovým výzkumným vzorkem byli lidé z Rychnova nad Kněžnou ve věku 20–35 let, 36–50 let a 51+ let vždy tak, aby se rovnoměrně rozdělil jejich počet a odpovědi na otázky tak byly reprezentativní.

Ochota spolupráce všech zúčastněných respondentů pomohla zodpovědět na veškeré výzkumné otázky, které vedly ke splnění cíle práce.

K zjištění zadaného cíle bylo využito pět výzkumných otázek a odpovědi k nim jsme hledali pomocí analýzy dat z provedených rozhovorů. Kritériem pro výběr respondentů byl především věk, pobyt místa v Rychnově nad Kněžnou a zaměstnání v okolí tohoto města.

V první výzkumné otázce jsme se zabývali především nárůstem poptávky po pracovní síle, a jak se tento fakt promítá do situace s trhem bydlení. Bylo zjištěno, že respondentům tato situace vadí, že je to omezuje při výběru na trhu s bydlením hlavně proto, že je nízká nabídka bytů/domů/parcel a je silně nadhodnocena a respondenti si tak nemohou zvolit vhodné místo k bydlení a jsou nuceni odstěhovat se do jiného města.

V druhé výzkumné otázce nás zajímalo, jak respondenti vnímají ceny nájemního bydlení. Dá se říci, že je tato otázka silně propojena s první výzkumnou otázkou. Respondenti, kteří pracují v nebo pro Škoda Auto a.s. uvedli, že ceny nájmu vůči jejich mzdě nejsou tak razantně vysoké, kdežto respondenti, kteří pro tento automobilový závod nepracují, to vidí opačně. Silně je ceny nájemního bydlení zatěžují, a proto musí uvažovat i o jiných možnostech bydlení – přestěhování se do jiné lokality.

Třetí výzkumná otázka řešila problém ubytoven a nelegálních ubytoven. Zde se jednoznačně dotazovaní shodli, že tento typ ubytování začíná být ve městě problém. V Rychnově je díky rozvoji průmyslové zóny v Kvasínách několik nelegálních ubytoven, ale starosta ani policisté nejsou schopni tyto ubytovny zakázat nebo alespoň eliminovat. Respondenti se obávají toho, že pokud se zavčas nepostaví několik panelových domů, které by fungovaly jako startovací byty pro nově příchozí obyvatele

či mladé lidi k osamostatnění od rodičů, tak se tento nynější fenomén rozroste a bude to pro město značný problém, který se bude těžko řešit.

Ve čtvrté výzkumné otázce nás zajímalo, jak rezidenti Rychnova vnímají a interpretují vliv pracovního trhu do vlastní situace v oblasti s bydlením. Jak již bylo zmíněno výše, u dotazovaných respondentů jsme se setkali s tím, že poptávka po pracovní síle značně utiskuje oblast bydlení. Dva respondenti jsou nuceni se z města odstěhovat do jiného města, aby si postavili vlastní rodinný dům, protože z finančního hlediska by to v Rychnově nemohli zrealizovat. V jednom případě jsme se setkali s tím, že si respondentka vzala hypoteční úvěr na byt, který si s přítelem koupili, protože je to finančně vyšlo mnohem lépe, než kdyby museli každý měsíc splácet nájem. V dnešní příznivé době poskytování hypotečních úvěrů se lidé tak důležitého kroku již tolik neobávají. Je to pro ně stále riziko, ale považují to za jednu z nejdostupnějších možností, jak získat své vlastní bydlení.

V poslední výzkumné otázce jsme se zabývali vyhlídkami respondentů do budoucna ohledně vývoje trhu práce a trhu s bydlením. Zde jsou respondenti zajedno. Bojí se toho, že vývoj trhu práce bude mnohem agresivnější a rychlejší než byl doposud a trh s bydlením bude pomalejší nebo nebude vykazovat známky rozvoje. Tudíž by i rozvoj města stagnoval a počet obyvatel nadále klesal.

Výsledkem této bakalářské práce je zjištění, že trh s bydlením je v Rychnově nad Kněžnou velký aktuální problém, který je zapotřebí řešit. Rychnov by měl hledat zásadní podporu u kraje či u státu a otázku bydlení tím nadobro vyřešit.

V této práci jsme si vědomi malého množství respondentů, tudíž není tento výzkum zcela reprezentativní, ale na druhou stranu pro prvotní sondování v terénu je to dostačující. Pro rozsáhlejší výzkum by bylo možné vícero respondentů (jak z řad dalších obyvatel města, tak i příslušníků státní správy či členů zastupitelstva města a starosty) a nalézt více aspektů, které se dají prozkoumat do hloubky

Bylo velice zajímavé se touto problematikou zabývat a dá se říci, že téma bakalářské práce je uchopitelné pro následující výzkum. Zjištěné výsledky potvrdily teoretická východiska a přinesly poznatky, které by mohly být inspirací pro další práce.

SEZNAM PRAMENŮ A ODBORNÉ LITERATURY

Monografie

Baršová, A., P. Barša. 2005. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav.

Disman, M. 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Univerzita Karlova v Praze.

Giddens, A. 1997. *Sociology*. Cambridge: Polity Press.

Halásková, R. 2001. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Ostrava: Ostravská univerzita.

Hendl, J. 2008. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál.

Horská, P., E. Maur, J. Musil. 2002. *Zrod města velkoměsta: Urbanizace českých zemí a Evropa*. Praha- Litomyšl: Paseka.

Jírová, H. 1999. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická.

Lepič, M., J. Koucký, R. Ryška, M. Zelenka. 2015. *Vývoj a změny kvalifikačních potřeb trhu práce v ČR v letech 2000–2025*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání.

Lux, M., P. Sunega, M. Mikeszová et al. 2015. *Analýza opatření bytové politiky směřujících k podpoře flexibility práce v ČR*. Praha: Sociologický ústav Akademie Věd České republiky v.v.i.

Musil, J. 1971. *Sociologie bydlení*. Praha: Svoboda.

Novák, V., M. Vokoun, F. Stellner et al. 2016. *Trh práce v České republice po roce 1989*. Praha: Setoutbooks, s.r.o.

Petrusek, M. a kol. 1998. *Velký sociologický slovník – II. Svazek*. Praha: Karolinum.

Weisner, J. 1991. *Aktuální otázky trhu práce*. Praha: Consus.

Internetové zdroje

Český statistický úřad 2018. [online]. [cit. 2019-01-18]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/casove_rady_regionalni

Český statistický úřad 2018. [online]. [cit. 2019-01-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xh/okresy>

Kotýnková, M. 2008., „Strukturální změny českého trhu práce v letech 1990-2006.“ Acta Oeconomica Pragensia, roč. 16, č. 3, 47- 60. [online]. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://www.vse.cz/aop/105>

Ministerstvo práce a sociálních věcí 2019.[online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/>

Proměny společnosti 2015-2019. [online]. [cit. 2019-01-09]. Dostupné z: <http://promenyceskespolecnosti.cz/>

Rychnov city 2013. Z historie města. [online]. [cit. 2019-01-09]. Dostupné z: <http://m.rychnov-city.cz/historie-mesta-rychnova-nad-kneznou/d-1562>

Sociologická encyklopedie 2017. [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Sociologie_bydlen%C3%AD

Sunega, P., M. Lux2018. „Rovní v příjmech, nerovní v majetku? Nerovnosti ve vlastnickém bydlení v ČR.“ Sociologický časopis / Czech Sociological Review 54, 749–780. [online]. [cit. 2019-02-05]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/7f8773824162e8e8c09b420c6347f6f4af6e63c4_18-5-05Sunega25.pdf

ŠKODA AUTO a.s. 2019. [online]. [cit. 2019-02-03]. Dostupné z: <https://www.skoda-kariera.cz/>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Příklad rozhovoru

Ilona, 55 let, Rodinný dům, Škoda Auto a.s., Kvasiny

T: Takže ahoj.

R: Ahoj.

T: Já bych se tě chtěla zeptat, jestli ti nevádí, že náš rozhovor bude nahrávaný?

R: Nevadí.

T: Tak, mě by zajímalo, jestli bydlíš v Rychnově, jak dlouho bydlíš v Rychnově a proč zrovna v Rychnově?

R: V Rychnově bydlím. Bydlím tady už 36 let a z toho bydlím 26 let ve svém rodinném domku a předtím jsme bydleli u rodičů. Proč právě v Rychnově? Protože jsem se sem přivdala. Manžel pocházel z Rychnova, měli tady rodiče rodinný domek, takže jsme zpočátku bydleli u nich, a potom jsme si postavili řadový domek. Měla jsem tady práci v Rychnově, takže jsem neuvažovala o tom, kvůli blízkosti rodině, že bych se stěhovala někam jinam.

T: A jaký vidíš plusy a mínusy právě téhle lokality?

R: Tak Rychnov je hezký město, vzhledem k tomu, že bydlím na okraji v klidné lokalitě, takže nemám problém s nějakými rušivými elementy a i pro rodiny s dětmi je to výhodný, jsou tady veškeré školy, jsou tady střední školy, dostatek školek, takže pro mladý lidi tady je zázemí, až teda bytová otázka je v současné době problém, díky Škodovce a nárůstu personálu, který za poslední dva roky ve Škodovce se zvýšil prakticky o pět tisíc lidí, tak je tady nedostatek místa k bydlení, což si myslím, že asi bytová otázka je tady prioritou řešení, protože tady jsou drahé pronájmy, samozřejmě - kde je poptávka, tam je nabídka vyšší, tak to je asi jediný mínus. Jinak já vzhledem ke svému věku tady mínusy nemám, takže jsem tady spokojená. Děláme ve Škodovce, takže mám pracovní místo blízko na dojíždění, manžel tam dělá taky, takže nemáme problém s tímhle tím.

T: K tomu bydlení se ještě dostaneme. Mě by zajímalo, jestli jste někdy uvažovali s manželem o tom, že byste se z Rychnova odstěhovali, nebo naopak, že byste tu udělali kořeny, rodinu, plánujete tady zůstat furt?

R: Rozhodně se stěhovat teda nehodláme, zůstaneme tady, protože máme svůj domek, takže nemáme problém teďka s žádnou hypotékou, s žádným placením. Oba máme zaměstnání ve Škodovce, což nehodláme měnit, nemáme už tolik let do důchodu. Mám tady i maminku v blízkosti, tatínek už teda nežije, takže i vzhledem k té rodině se nehodlám stěhovat někam dál. Bohužel děti mám teda daleko, ale třeba někdy...

T: A vy jste už od začátku věděli, že chcete stavět tady baráček? Nepřemýšleli jste třeba o nějakým bytě?

R: Ne nene, my jsme už od začátku plánovali rodinný domek, protože oba pocházíme z rodinného domku, takže jsme neuvažovali o bydlení v bytovce. Měli jsme dokonce i po svatbě koupenou parcelu tady v Městský Habrový, původně na samostatný rodinný domek, ale tam byl problém s tím, že to je Povodí Labe, takže by tam nemohly být sklepy, ta parcela byla malá, měli tam určité podmínky, které se musely splnit, což nám jakoby nevyhovovalo. Takže jsme od toho upustili, a pak když teda město spustilo výstavbu tady řadových domků, tak jsme se nakonec s těma mladýma kolem domluvili a postavili jsme rodinný domek. Máme teda řadový domek - tenkrát to bylo výhodný v té době, protože jsme dostali parcelu zadarmo a měli jsme i nízký úrok na hypotéku, to stát tenkrát garantoval. A vzhledem k tomu, že oba jsme měli rodiče tady, tak jsme neuvažovali, že bysme šli někam jinam. Manžel už dělal tenkrát ve Škodovce, já tady v nemocnici, takže oba jsme teda byli k tomu Rychnovu fixovaní a neuvažovali jsme o tom, že bysme šli někde.

T: A ty jsi mluvila o problematice ohledně bydlení, různých bytů. Nějak se zajímáš o tuhle problematiku, nebo jenom to, co se dočteš někde v novinách, nebo na internetu?

R: Spíš tím, že dělám v té Škodovce a máme ten nárůst personálu, tak vím, že ta otázka je palčivá, že spousta těch lidí bydlí na ubytovnách, protože ty ubytovny schvalujeme a podepisujeme jim to. A vím, že to bydlení shání a vzhledem tomu, že se zajímám o otázky města, tak vím, že to je nejpálčivější otázka, kterou lidi tady ve městě kladou. Udělalo se v Rychnově spousta jak pro kulturu, tak pro infrastrukturu, ale bohužel teda to bydlení tady vážne, protože co vím, tak za nějakých posledních deset let, kromě výstavby

Na Láni, kde teda byly ale ty byty jakoby nadhodnoceny, je to pro nižší vrstvu, tak tady teda žádný bydlení není, takže tohle je bohužel palčivá otázka, kterou v okolí pořád slyším, protože tam je v té Škodovce nejvíce mladých lidí a ty rodiny by se sem třeba i přistěhovaly, protože vesměs sem dojíždí z celé České republiky a chtěly by se tady usadit, ale tohle je hlavní problém, protože nemají kde.

T: A víš vůbec, kolik je v Rychnově legálních ubytoven?

R: Tak to vůbec nemám ponětí, kolik je tady legálních v Rychnově, protože ty poslední, co jsou ubytovaní, tak nikdo z nich nebydlí v Rychnově. Všechno nám to dojíždí z okolí - ať z Hradce, nebo z Pardubic, lidi jsou na ubytovnách, tady Častolovice, máme ty autobusy ze všech možných regionů, vlastně v okruhu padesáti kilometrů nám denně dojíždějí autobusy na všechny směny a svážej ty ubytovaní, protože v Rychnově kapacita není, takže spousta těch lidí právě bydlí i v těchto místech, říkám, spousta jich je z Pardubic, Častolovic, Náchoda, Králík, všechno to dojíždí z těchto lokalit, kde to ubytování a podnájem, když už teda seženou, jsou i levnější právě z toho důvodu, že chtějí pracovat.

T: A slyšela jsi o tom, že v Rychnově jsou i nějaký nelegální ubytovny?

R: Z počátku si myslím, že v Rychnově ani ne, mluvilo se o Solnici, o Kvasinách, a hlavně jako se říkalo dokonce i, že se třeba střídají na jedné posteli tři lidi ve směnách, jestli to je pravda nevím, o tom se opravdu jenom mluvilo, ale určitě nelegální jsou, určitě spousta lidí bydlí v bytech, které nemá někdo nahlášené a to ubytování tam nemá. Prostě jak říkám, když je poptávka, tak je nabídka že jo, kdo by se toho nechytil. A v současné době to asi je no, takže volné místa tady určitě nejsou, se stačí podívat do inzerátů, na Fejsbuku a všude prostě ty lidi shání ubytování.

T: No a ono na konci nějak roku 2018 město vypsalo pozemky, které jsou možné ke koupi na Velké Láni, myslím za nemocnicí, a prý o to nebyl nějak extra zájem, nevíš proč? Když si ty lidi můžou v podstatě stavět dům?

R: Protože osobně si myslím, že 1200,- Kč, nebo 1240,- Kč, nebo kolik tam bylo za metr čtverečný na mladého člověka, který si chce založit rodinu, tak i když dělá ve Škodovce a má velký plat, ale musí počítat s tím, že ten plat třeba tam nebude trvale takhle. Ten osmnácti směnný režim jim dává praktický já nevím, osm, devět tisíc navíc až skončí, tak pokud půjdou s tím platem dolů, tak ten člověk musí počítat, že se bude muset nějak

uživit a když dostane hypotéku, tak prakticky si zaplatí jen ten pozemek. Ten pozemek tady na tý Láni je poměrně drahej. Myslím si, že pro mladý lidi, který tady jsou, by byly výhodnější ty panelákový startovací byty, klasicky 2+1 nějaký a myslím si, že jako teď to i v plánu města je, tady nahoře Na Drahách by se měly stavět nějaký, aspoň to teda slibujou, takže doufám, že teda k tomu dojde a že tam asi sedm set bytů říkali, že by mělo být, tak to si myslím, že pro ty mladý lidi je jako na startovací pozici vyšší no.

T: A myslíš, že bude dávat Rychnov jako město nějaký dotace, nebo nějaký pomocný finance pro začátek právě pro tyhle rodiny?

R: To nevím, jestli má město tohleto jako v nějakým tom... Škodovka má ty benefity poměrně značný bych řekla, pro Kvasiny navýšili. Vlastně si můžou brát ty lidi půl milionu bezúročnou půjčku ve Škodovce, což jako v dnešní době, kdy se platí hypotéky, tak jako když tam pracují třeba oba, tak si myslím, že to je asi docela význačná pomoc na to, ale jestli jako město, to asi si myslím, že ne no.

T: A myslíš, že jako v Rychnově je dostatek pracovních míst?

R: Podle mě si myslím, že jo.

T: Myslíš, že až nadbytek?

R: Aspoň co vím od nás, tak my máme větší poptávku, než je nabídka. I celorepublikově je známý, že Rychnov patří k jedněm s nejnižší nezaměstnaností, po Praze. Je pravda, že práce ve Škodovce není pro každého, je to na tý lince fyzicky náročný, takže kde je asi přebytek, možná ty starší lidi, nebo v tom středním věku, kteří už nemůžou na tý lince ze zdravotních důvodů, tak tam třeba asi nemíní zůstat, ale jako pro mladý lidi, kdo chce pracovat, tak si asi myslím, že nabídka je tady jako velká.

T: A ty teda říkáš, že pracuješ ve Škodovce, tak ty víš, jaký je zhruba poměr žen a mužů, co se tam vyskytuje?

R: Jako v celý Škodovce asi nedokážu říct, třeba jakoby na montáži, kde máme teď momentálně asi 2800 pracovníků, tak z toho máme asi 40 žen, ale montáž je specifický pracoviště hodně náročný, co se týče lokálně svalový zátěže na ruce, jelikož se hodně všude používají ty automatický utahovačky, takže tam tu práci dřív tam dělalo hodně žen, a teď už to teda je zdravotně ohodnoceno na to, že to pro ženy není, protože tam hrozí nemoc z povolání právě pro jejich svalovou sílu. Takže tam těch žen moc nemáme.

Vytvořilo se pracoviště i na svařovně a hodně hodně jich dělá na logistice, takže i v současné době si myslím, pokud je žena zdravá, tak je šance ve Škodovce právě na tý logistice nebo na odvážení či na sváření, pokud má svářečský průkaz, tak se tam to místo sehnat dá.

T: Tebe tahle práce baví?

R: (smích)

T: Protože si říkala, že jsi pracovala v nemocnici.

R: Ano, dnes je to devatenáct let, co jsem nastoupila do Škodovky, před devatenácti lety, 9. února. Byla jsem nucena tam nastoupit, nebo respektive zdravotní stav, takže jsem musela odejít ze zdravotnictví, jinak bych dobrovolně nikdy neodešla. Vzhledem k tomu, že tenkrát jsem se učila němčinu, protože manželovi rodiče jsou Němci, tak díky němčině jsem se do té Škodovky dostala. Dostala jsem se do kanceláře, takže jako práci mám dobrou, dělám vesměs s muži, s těma se dobře dělá, na rozdíl od žen, takže neříkám, že ta práce je špatná. Doufám, že tam do důchodu vydržím, ale jako vysněná to není, nechtěla jsem nikdy dělat v kanceláři. Vždycky jsem v tom zdravotnictví chtěla, nebo učitelku ve školce, spíš k těm dětem, takže říkám, donutily mě okolnosti k tomu, ale jako nelituju toho, mám jednosměnný provoz, finančně je to úplně někde jinde než třeba v tom zdravotnictví, ale to zadostiučinění tam není. (smích) Prostě je to papírová válka, papírová práce, ale říkám jako, že Škodovka jako zaměstnavatel asi není špatná. Ty benefity a to tam jsou, takže musíš se s tím naučit vypořádat. (smích)

T: A je vyloženě něco, co tě na týhle práci jako fakt štve? Irituje? Co nemůžeš překousnout?

R: Jako co mě irituje? Asi jako v každém zaměstnání to ekonomický hospodaření tam není zrovna to nejlepší, je to papírová válka podle mě. Za mě spousta byrokracie, která by tam být nemusela, kterou vyžadují. Furt se tiskne, vyhazuje, tiskne, vyhazuje. Člověk, kterej si zvyknul v tom zdravotnictví, kde teda jde o život, že tam je potřeba zabrat a kde by se ty peníze využily daleko v lepším, než tady využíváme my, že tady je spousta papírování, a to bych jako odbourala, to si myslím, že každej si tiskne všechno a je to úplně zbytečný. Ještě že už se začíná elektronizovat, ale vidím, že tam je spousta peněz, který by se uživily třeba právě v tom zdravotnictví, když můžu posuzovat, daleko víc by tam byly hodnotnější, než se využívají tady. Ale to bohužel jednotlivec neovlivní, to je

otázka trhu žejo, takže asi tak. Jako jediný, co mě vadí tak to, že jsme česká firma, kterou koupili Němci a musíme tam mluvit anglicky od letošního roku, tak to jako mě rozum nebere. Protože když jsme nastupovali, před těma devatenácti lety, tak nás všichni tlačili do němčiny, všichni museli umět německy, protože nás teda koupili Němci, všichni to tak brali a najednou udělali úřední jazyk angličtinu a všichni umí sice německy, ale teď se všichni musí umět anglicky, protože najednou začali všichni mluvit anglicky. Tak to mě teda hlava nebere, ale doufám, že se to časem třeba změní. Já vím, že angličtina je důležitější jazyk, že tenkrát každej právě nadával, že by bylo lepší anglicky, hold se každý musel učit německy a teď, když se to všichni naučili, tak najednou se zase budou učit anglicky. Tak to je takový na hlavu postavený, ale taky, asi je to otázka trhu, s tím asi se nic nenadělá.

T: A ještě jak jsme se bavili o tom, že víš v podstatě, kdo pracuje na těch linkách a tak, tak dokázala bys odhadnout, jaký je tak průměrný věk těch zaměstnanců tam?

R: Nevím, ve Škodovce by se to asi dalo zjistit, ale třeba u nás na tý montáži máme průměrný věk 25 let, takže máme hodně hodně nízkej.

T: Takže většinou po škole k vám rovnou jdou.

R: Většinou po škole a je tam obrovská ale fluktuace, jako nám měsíčně odchází zhruba padesát lidí, a začne padesát scházet a 99 % těch lidí, který odcházej, jsou právě ty mladý, dostávají těch peněz poměrně dost, nelíbí se jim to, teď si myslím teda, že je hodně ten osmnácti směnnej režim jo, to je otázka která, protože, ne každému mladýmu to může vyhovovat. Prostě dělá se i pátek, sobota, odpolední směna. V neděli zas musej znova nastoupit do práce, takže jako u těch mladejch asi je problém teda s tímhletím. Jsou vyřazeny jakoby z toho života víkendovýho, k čemu jim je, že mají volno úterý, středa, když oni by radši teda o víkendu nějakou akci, takže tam asi zřejmě tohleto se.. Samozřejmě je tam i vliv toho, že to jsou dojíždějící a třeba si seženou pak prostě práci někde v regionu. Z těch starších lidí většinou tu výpověď nedávaj, ty lidi si tý práce vážej, a i teďka se dělá i to, že pokud to zdravotně nezvládaj, tak je tam chráněný pracoviště, že můžeš dělat i na dvě směny, aby se tam dočkali toho důchodu, když tam dělaj už nějakých 30 let, tak aby je nevyhodili. Takže na tohle se taky snažej, ale ta práce je náročná, opravdu tam musej hlavně ty mladý no. Jako myslím si, že člověk, kterému je já nevím, pět a čtyřicet, kterej je třeba kuchař a přišel a dělá na lince, že to hodně těžko zvládne. To tempo je rychlý, speciálně na tý montáži. Je tam velká náročnost na tom

pracovišti, a samozřejmě ne každému vyhovuje monotónnost žejo, dělat osm hodin jednu a tu samou práci. Taky si na to každéj nezvykne.

T: A jsou u vás i takový extrém, jakože tam i důchodci ještě pořád pracujou?

R: Já si myslím, že na linkách stoprocentně ne, jak říkám, tam to ty lidi utáhnou do těch padesáti, pět a padesáti, pak už odcházej na tu nelinkovou práci, což je finish, konečná výpravna, kde už se nedělá v kvantu, kde už se to auto jakoby doladuje a zkoušky, tak tam jsou ty starší. Na lince si myslím, že nad padesátku už žádněj nedělá, tam se to už těžko zvládá. Pak v tý svařovně, kde jsou bodovky, tak tam si myslím, že asi ještě možná někdo to zvládne, kdo to dělá celej život a zvyká si postupně, tak si myslím, že jo. Na logistice je hodně důchodců, ale jako předdůchodových, prostě do důchodu odcházej, mají šanci, když Škodovka dává i předčasnej důchod s odstupným, a to nabízí třeba ten tříletý předtím, takže taky to někteří využívají, že odcházej. Ale jak říkám, ta věková hranice se snižuje. Ti, co tam byli, tak do toho důchodu odcházej a ti starší už tam nenastupujou, protože vědí, že to je náročný, většinou tam choděj ty mladší.

T: Takže je tam minimum, tak třeba tři procenta bys řekla, třeba že by tam mohli být šedesát a výš?

R: To ani ne, to si myslím, že ani tolik nebude. Já třeba říkám, jestli tam je 2800 lidí, tak tam máme jednoho šedesátníka. Teď měl zrovna výročí, tak jsme mu dávali, tam se to hlídá žejo, dáváme jim nějaký dárky a tak, takže tam máme jednoho člověka, kterému je šedesát a tři budou příští rok šedesátníci a ty dělaj právě na tý konečný montáži. Nevím, říkám, na jiných odděleních jako nemůžu říct, ale to bude hodně nízký procento, většinou si pak o ten předčasnej důchod požádaj, anebo půjdou na to chráněný pracoviště. Tam jsou jenom těhotný a tyhle ty důchodci.

T: A Škodovka jako taková má svoje vlastní ubytovny, kde by ubytovávali zaměstnance?

R: Nasmlouvaný. Ne, že by vlastnila ubytovny, to ne, ale nasmlouvaný má žejo, tady třeba v Rychnově tu naproti Fabu tam má určitý počet lůžek, dotovali výstavbu v Opočně, v Dobrušce je, co vím, ta ubytovna jakoby dotovaná, že na to dostali peníze, ale jsou to soukromí vlastníci, ale bylo to dotovaný Škodovkou, stejně jako tady jsou dotovaný cyklostezky atd. Škodovka přispěla na tu ubytovnu s tím, že tam pak dostali určitej počet lůžek. V Ještěticích je ubytovna, je jich tady já nevím, asi sedm nebo osm, který jsou tady jako najmutý Škodovkou. Samozřejmě máme kontrakt žejo, máme tady na to speciální

oddělení na personálním, který to má nasmlouvaný a má třeba na rok ty lůžka zabookovaný pouze pro Škodovku a třeba jsou obsazený a třeba nejsou. Když ty lidi nastupují, tak mají možnost požádat o ubytovnu, ale je tam samozřejmě dojíždějící vzdálenost, nemůže si žádat o ubytovnu někdo, kdo bydlí třeba v Kostelci tady jo. Dává se přednost těm, co jsou já nevím, nevím teď přesně ty kilometry, ale ty, co jsou dál, protože tady běžně dělaj západní Čechy, hodně jižní Morava, severní Morava, Ostravsko, tady dole od Znojma, z té Moravy je tady spousta těch kluků, který tady bydlej, tak ty si samozřejmě pak požádaj o tu ubytovnu. Nedostávaj, myslím si, finanční příspěvek na ubytování, ale dostanou jako přednostně tu ubytovnu, když je volná kapacita.

T: A nebylo by jednodušší, kdyby si Škodovka nějakou ubytovnu vybuodovala?

R: Nevím, jestli by, je s tím spousta starostí s tím. Asi se nikdo nenabídl, kolikrát o tom jako mluvěj, spousta chlapů, že by si postavili a dělali to, ale zatím to nikdo neudělal. Jako divím se proč, protože si myslím, že v tom je docela velkej byznys, ale nikdo se do toho jako nepustil. Nevím no. Je lepší si asi sehnat nájem a udělat si s nima smlouvu. Pro Škodovku to je jednodušší, zaplatí nějaký kontrakt a nechat to na tom, protože tamto pak musíš hlídat, musíš mít na to nějaký prostor. Takhle na ně máš páku, když nedodržujou ty podmínky, takže máš na ně nějaký právní ty, podepsanou smlouvu, že to budou dodržovat tak a tak. Když to bude naše ubytovna, tak už musíš mít lidi takový, kdo se ti o to bude starat. Takže asi nebyla poptávka. Asi je teda jednodušší teda si najmout takhle někoho.

T: A myslíš, že jak se bude stavět ten nověj panelák tam Na Drahách, tak myslíš, že si Škodovka koupí pár bytů, který pak bude moct takhle pronajímat?

R: Myslím si, že ne. Myslím si, že do toho není, že by měli, jako bylo dřív žejo nějaký tyhle družstevní byty, aby to měla každá firma. Myslím si, že ne. Určitě nějak dotačně přispějou na to, až řeknou, že teda, že by Škodováci zaměstnanci měli třeba, až řeknou, že by chtěli nějaký poměr bytů, který by se udržovaly pro Škodovku, ale že by si jako vyloženě Škodovka koupila, to si myslím, že ne. To by ses spíš musela zeptat někoho, kdo dělá na tom personálním a dělá tyhle bytové otázky. Teď bude shodou okolností nověj vedoucí personálního oddělení z Boleslavi, kterej má právě na starosti tu bytovou otázku. Teď dělal v Boleslavi jako vedoucího ubytování a teď bude dělat šéfa personalistiky tady od dubna, protože ten náš odchází do Indie, takže třeba tak no.

T: Mě už teď žádné otázky moc nenapadají, ale jestli se chceš o něčem rozpovídat, co tě zaujalo, co bys k tomu chtěla ještě říct třeba víc?

R: Co rozhodně nám tam chybí teď momentálně je zdravotní péče. Teda je to taky už v otázce jsem četla, jak města, tak sama Škodovka vyvolala, že bysme měli, nebo mají žádost o to, že budeme mít svoje dva lékaře právě pro tyhle ty v uvozovkách přistěhovalce, protože my máme svoje pracovní lékaře, máme tři, tři na ten počet pracovníků v trvalém pracovním poměru, který dělají ale jenom pracovní prohlídky. Žejo, samozřejmě, ty jsou rizikový a tak, ale není to jako klasický praktický lékař, takže tady je problém s tím, že člověk, který je na ubytovně, onemocní, tak ho nemá kdo ošetřit, tak on jede 150 kilometrů ke svému lékaři, pak posílá neschopenku, protože nemá tady kde. Nebo chytanou ho zuby, nechce ho nikdo vyšetřit, protože nejsou zubaři. Takže to je palčivá otázka velká teďka ohledně toho zdravotnictví. Ono to je teda všude žejo, i v nemocnici nejsou tyhle personální, takže Škodovka teda slíbila, že zajistí i nějaký byty a že by teda sem přitáhla nějaký lékaře, který by byli právě pro tyhle ty přistěhovalce, aby je ošetřila a nemuseli letět, jet s horečkou 150 kilometrů ke svému obvodákovi. To si asi myslím, že i včetně zubařů a samozřejmě i gynekologů, protože i to tady jako je, ale největší problémy teda jsou v současné době s těma zubařema, protože to když někoho začnou bolet zuby, tak tady nemají kam se jít ošetřit, těch zubařů je hodně málo. Ale říkám, už jsem to četla, že i město asi s tou Škodovkou, že teda chtějí sehnat speciálně pro Škodovku, že bysme měli mít dva svoje lékaře, který by Škodovka dotovala, protože pravděpodobně budou mít problém s těma pojišťovnami. Jinak dostávají příspěvek na jesle třeba, na chůvy, protože samozřejmě pokud oba rodiče dělají v osmnácti směnným režimu, tak se musej točit, aby se o ty děti postarali. Nemůžou dělat ve stejným. Je to problém teda, nedokážu si představit, jak ta rodina funguje, když se prakticky neviděj, ale i tak musej mít nějakou chůvu, protože když teda jeden je na noční a druhý má ranní, tak tam minimálně dvě hodiny je překrytí, kdy ty děti musej zůstat sami doma. Takže tam někdo, pokud to je malý dítě, tak to někdo musí jako zajistit no. Víím, že jeden čas byla i v Solnici školka udělaná, že tam byla jako odkladová a do půl osmý si tam ty děti odložili a pak si je převedli do tý školky, kam patřili. Teďka se teda dává příspěvek myslím asi 700 korun dostávají na to, že si můžou zaplatit právě tyhle ty přechodný dvě hodiny, třeba když nemají babičky, což většinou nemají, když se sem přistěhují a zůstanou tady oba pak a tak ty babičky mají daleko. Takže to je asi taky problém no.

T: A kolik tak asi cizinců pracuje ve Škodovce?

R: To je dost těžký odhadnout, protože Škodovka má kromě kmenových zaměstnanců bych řekla tak zhruba dvacet procent agenturního personálu, což je personál, kterej nám tady zajišťuje agenturní firma Manpower a ty mají smluvní kontrakty. Na každý měsíc jim řeknou, kolik Škodovka potřebuje lidí podle toho, jak jsou poptávky. Takže ty lidi mají smlouvu třeba na tři měsíce, na čtyři měsíce a pak jim to třeba neprodloužej a vrací se zpátky. Tam se zaměstnává nejen ale hodně Poláků, Slováků, ale samozřejmě i kolikrát tady jsou i Češi mezi nima a to má Škodovka udělaný z toho důvodu, že kdyby náhodou došlo ke krizi a klesla poptávka a muselo se přejít z toho osmnácti směnného provozu třeba na patnácti směnný, tak najednou se prostě musí 2000 lidí propustit. A aby se nemuselo propouštět z kmenovýho personálu, protože to je problém, tak se udržuje pořád hladina těchto agenturních, kterým se prodlouží smlouva a tím se to vykreje. Mají samozřejmě nižší platy, i když odboráři jim taky dost jako pomohli, že se zvednul ten kontrakt a že už mají taky benefity, že dostávají taky bonusy, taky mají příplatky za směny, samozřejmě ale nedosahují výše Škodováckých, ale hlídá se tam, že ten člověk po devíti měsících práce v agentuře, pokud potřebuje středisko nabrat a mistr si ho vybere a požádá o něj, tak může nastoupit do kmene. Mají určitý procento odboráři, prostě si o to zasadili, že teda nejenom nábor z venku, ale i z tý agentury, aby teda se ty kluci taky dostali, protože tady dělali třeba deset let a pořád za ty nízký peníze, protože nemohli přestoupit. Takže teď už taky můžou. Máme tady poměrně dost Ukrajinců. Před dvěma rokama, když se rozjížděl ten osmnácti směnnej, tak se nabírali, a byli to skoro všechno vysokoškoláci. Nechápala jsem to, to byli všichni inženýři. Neměli na Ukrajině práci, a tak byli rádi, že šli na linku. Jsou to šikovní kluci, spousta z nich už se dostala na posty vyšší, většina z nich studovala češtinu, takže už teď většina z nich je v Boleslavi nebo v Praze v těch vývojových těch, protože se chytli, jsou to strojaři a teď už sem teda chodí takový ty nižší vrstvy samozřejmě jo, a když se podíváš třeba na úklidovou firmu, kterou najímáme, tak tam je 90 % Ukrajinek. Tam už to nechce nikdo z Čechů dělat. Byli tady nějaký Rumuni, těch ale teda moc není, většinou to jsou ty Ukrajinci a pak Poláci samozřejmě. Těch Ukrajinců je nejvíc. Slováky neberu jako cizince. (smích) Ty tady taky jsou, ale ty jsou naši. Ale jako procentuálně nedokážu odhadnout, kolik procent by to mohlo být.

T: A pociťovala jsi to nějak i na Rychnově, že se to nějak mění? Tím, že sem proudí cizinci? Jestli se tady něco výrazně nějak změnilo?

R: Já osobně si teda myslím, že ne. Jako nevidím to. Já třeba spolupracuju s těma uklízečkama žejo, který teda zaměstnáváme, a to musím říct, že se ty ženský strašně snažej, že to vůbec nemají jednoduchý jo. A oni dostanou vízum třeba na tři měsíce žejo, pak musej jet zpátky do Ukrajiny a musí zažádat o pracovní povolení a vracej se zpátky. A teď mě tam třeba ty holky střídají, oni mají malý děti a mají je třeba na Ukrajině. Oni jsou tři měsíce tady a ty děti neviděj. Pracujou od nevidím do nevidím a za tři měsíce jedou a modlej se, aby dostaly vízum a mohly zase zpátky, aby ty děti uživily. Takže klobouk smekám před nima, protože opravdu, co mě se tam vystřídají ty čtyři, tak to jsou všechny od rodin a mají doma rodiny, u babičky nebo u někoho ty děti, protože si je sem vzít nemůžou, nemají bydlení na ubytovně, a živěj tím tu rodinu na tý Ukrajině, takže to si nikdo nedokáže představit, a ani to nemají jednoduchý, protože většina z nich neumí moc česky, ale strašně se snažej, oni mají strach o tu práci a jsou poměrně pracovitý ty lidi. A jak někdo řekne, že třeba stoupá trestní činnost tady na Rychnovsku, tak bych to nesváděla vůbec na ty cizince. Jako je pravda, že třeba ty Poláci, že teď už sem chodí jakoby ta nižší vrstva a ta horší skvadra, než byla předtím, ale zrovna tak jsou mezi nima i Češi jo, a já vždycky říkám, když oni tady jsou na ubytovně a nemají žádnou motivaci, oni vydělávají jenom peníze, přijdou z práce, vyspěj se a pak co mají dělat jako jo. Vzhledem k tomu směnnému režimu tady nemají možnost navštěvovat třeba nějaký kroužky, aby se někde přihlásili, aby zapadli do toho kolektivu. Nemají tady rodinu, nemá ji kdo držet, no tak co dělají. Tak si nakoupí alkohol, chlataj a pak samozřejmě ale to je jedno, jestli to je Čech, Ukrajinec, nebo Rumun, tak se namaže a pak něco provedou. Ale teď jsem třeba četla ve zpravodaji, pan Hlaváček z policie tam psal a říkal, že máme daleko nižší kriminalitu, než je třeba průměr v České republice jinde, takže si myslím, že to není tím. Ale je pravda, že tady nemají co dělat, nemají co dělat ty mladý lidi, když sem přijdou. Jsou na ubytovně a nevím, třeba v kasárnách bydlí třeba 300 kluků i holek, nejenom Škodováckejch, dělají třeba v těch pobočných, v Primestru, v Adientu, v těch pobočnejch závodech pro Škodovku tady, a pokud to není pár, aby byli spolu, tak oni nemají co dělat. Kam mají jít? Jako kdo je veme do nějakýho sdružení tady třeba, aby chodili pravidelně na nějaký sport, když mají ty směny. Takže to je jako, pokud si vyloženě neřeknou ano, budu tady, a začnu intenzivně shánět bydlení a chci si tady založit rodinu, aby měl motivaci, tak tady nemá co dělat no, tak hold občas nějaký ty výtržnosti asi provedou no. Takže je to asi těžký.

T: Tak já ti děkuju. Ještě na závěr bych ti chtěla položit kategorizační otázku a to takovou, kolik je ti let?

R: 55 let.

T: Tak jo, tak já ti moc děkuju.

R: Není zač.

Příloha 2: Scénář rozhovoru

Společné otázky:

1. Bydlíš v RK?
2. Proč bydlíš v RK?
3. Jak dlouho bydlíš v RK?
4. Jaké jsou + a – lokace?
5. Považuješ Rychnov nad Kněžnou za dobré místo pro život?
6. Co pro tebe Rychnov nad Kněžnou znamená?
7. Přemýšlel/a jsi někdy o přestěhování do jiného města? Z jakého důvodu ano, z jakého důvodu ne?
8. Je podle tebe v Rychnově nad Kněžnou dostatek bytů k prodeji/pronájmu?
9. Bydlíš v nájmu nebo jste vlastníkem bytu?
10. Je cena nájmu vysoká? Proč ano, proč ne?
11. Jak velké měsíční výdaje máte za bydlení?
12. Zaznamenal/a si podporu od města v rámci bydlení?
13. Myslíš, že je v okolí dostatek ubytoven pro dojíždějící zaměstnance ze ŠKODA AUTO?

14. Myslíš, že by pro Škoda Auto bylo výhodné postavit vlastní ubytovnu? Proč ano, proč ne?

15. Je podle tebe v Rychnově dostatek ubytoven? Víš kolik jich tady je?

16. Myslíš, že jsou v Rychnově i nějaké nelegální ubytovny?

17. Myslíš, že je v RK a jeho okolí dostatek pracovních míst? Proč ano, proč ne?

18. Zajímáš se o tuto problematiku?

Otázky pro respondenty v zaměstnání:

19. Proč jsi neuvažoval o studiu na vysoké škole?

20. Kde momentálně pracuješ? Jsi se svojí prací spokojený/á?

21. Byla prvotní volba tvá současná práce? Jsi spokojen/á s finančním ohodnocením své práce? Sháněl/a jsi práci dlouho? Jakým způsobem?

22. Přemýšlíš o změně zaměstnání?

Otázky pro respondenty žijící u rodičů:

23. Z jakého důvodu bydlíš stále u rodičů?

24. Jaká je tvá rodinná situace? Vycházíš s rodiči dobře? Podporuje tě rodina? Můžeš se na ně vždy spolehnout? Tvá finanční situace v rámci rodiny?

25. Chodíš na brigády? Jsou to brigády v oboru tvé vysoké/střední školy? Sháněl jsi brigádu dlouho?

Otázky pro respondenty žijící s partnerem nebo sami:

26. Jaký byl impulz pro odstěhování se od rodičů?

27. Podpořila tě rodina v osamostatnění? Pomohla ti finančně?

28. Jak dlouho jsi uvažoval/a o přestěhování? Co konkrétně rozhodovalo?

Otázky pro respondenty, kteří se do Rychnova nad Kněžnou přistěhovali:

29. Z jakého důvodu jsi se přestěhoval/a do Rychnova nad Kněžnou?

30. Zvykl/a sis na život v jiném městě?

31. Považuješ město Rychnov nad Kněžnou už za svůj domov?

Otázky pro respondenty, kteří se chtějí odstěhovat z Rychnova nad Kněžnou:

32. Z jakého důvodu plánuješ stěhování z Rychnova nad Kněžnou?

33. Kam plánuješ svůj přesun? Je to v okolí Rychnova nad Kněžnou?

Příloha 3: Kódovník

● Soustava kódů	435
● KATEGORIZACE	10
▼ ● Nabídka bydlení	45
● Dům	12
● Ubytovny	38
▼ ● Byt	32
● Nájem	27
● Stěhování do jiného města	17
▼ ● Poptávka po bydlení	22
▼ ● Bydlení v RK	33
● Dotace na bydlení	9
● Důvod bydlení v RK	28
▼ ● Nabídka práce	18
● Finance	25
▼ ● Škoda Auto a.s.	77
● Migrace	16
▼ ● Poptávka po práci	13
● Práce v RK	13

Zdroj: autor